١٧٥

فەرموودەی پێغەمبەری مەزن

عبدالقادر تەوحیدی

Π

إنّ الحَمْدَ للهِ نَحْمَدُهُ ونَسْتَعينُهُ ونَسْتَغْفِرُهُ ونعوذُ باللهِ مِنْ شُرورِ أَنْفُسِنا ومِنْ سَيِّئاتِ اعمالِنا، مَنْ يَهْدِهِ اللهُ فَلا مُضِلَّ لَهُ ومَنْ يُضْلِلْ فَلا هاديَ لَهُ، ونَشْهَدُ انْ لا إلهَ إلاّ اللهُ وَحْدَهُ لا شَريكَ لَه و نَشْهَدُ انّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ و رَسولُه.

امّا بَعْدُ..

لای هەموو خاوەن باوەڕێك ڕوونە كە پێغەمبەری ئازیزمان (دروودی خوای لەسەر بێت) بە تەواوی بەرنامەی خوای خۆی بە مرۆڤ گەیاندووە و هەرچی خێر و چاكەی تێدایە بۆیان تا ڕۆژی قیامەت بۆی ڕوون كردوونەتەوە و فەرمانی پێداون كە ئەنجامیان بدەن، وە هەر شتێك كە مایەی نەهامەتی و بەدبەختی و شەرمەندەیی دونیا و قیامەتیش بێت دیسان بۆی ڕوون كردوونەتەوە و داوای لە ئوممەتی كردووە كە لێی دوور بكەونەوە، هەر بۆیەشە ڕازی نیيە شتێك لەو ئایینە زیاد و كەم بكرێت و، هەڕەشە لە ئەنجامدەرانی دەكات. ئێمەش وەكو ئەركێكی ئاینی هەستاین بە كۆكردنەوەی (175) فەرمودەی ئەم زاتە بەڕێزە بۆ ڕۆڵە ئازا و بەجەرگ و خواپەرست و مرۆڤ دۆستە كورد زمانەكان و مانایەكی سادە و گونجاومان بۆ كردن، بەو هیوایەی خوای گەورە لێمان وەرگرێ و ببێ بە مایەی خێر بۆ ئەو ڕۆڵە ئازیز و بەڕێزانەی گەلەكەمان و منیش لە دوعای خێر بێ بەش نەكەن [*]. وە هیواداریشم كە ئەم

---

* تێبینی / ئێمە لێرەدا تەنها ئەو فەرمووودانەمان نووسیوە كە باوەڕمان بە ڕاستی و درووستیان هەیە و زۆربەی هەرە زۆریان ئیمام بوخاری و موسلیم هاو قسەن تیایدا.

فەرموودانە لەبەربکرێن و پەیڕەو بکرێن چونکە زۆر لایەنیان گرتۆتەوە و زانیارییەکی گەورە و بەنرخیان تێدایە و کورتن.

وصَلّى اللهُ على سَيّدِنا وقائِدِنا وحَبيبِنا مُحَمّدٍ و على آلِهِ وأصحابِهِ ومَنْ تَبِعَهُ ودَعا بِدَعْوَتِهِ الى يَومِ الدِّين.

(1) **عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: ((إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ وَإِنَّمَا لِكُلِّ إمْرِئٍ مَا نَوَى فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى دُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ)).** متفقٌ عليه.

پێشەوای موسوڵمانان عومەری کوڕی خەتتاب (ڕەزای خوای لێ بێت) ئەفەرموێ: بیستم کە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) ئەیفەرموو ((کردارەکان بە گوێرەی نیەتەکانن، هەر کەسێك تەنها نیەتەکەی خۆی بۆ هەیە، جا کەوا بوو هەرکەسێك کۆچەکەی بۆ لای خوا و پێغەمبەرەکەی (دروودی خوای لەسەر بێت) بوو، ئەوا کۆچەکەی بۆ لای خوا و پێغەمبەرەکەی ئەبێ، واتە: وای بۆ حیساب ئەکرێ و پاداشتی پێ ئەدرێتەوە، هەرکەسێکیش کۆچەکەی بۆ دەست کەوتنی دونیا یان مارەکردنی ئافرەتێك بوو، ئەوا کۆچەکەی بەو شێوە حیساب ئەکرێت و پاداشتێکی تری نیيە لای خوا.[*]

---

* نیەت لە کردارە چاکەکاندا ئەو دوو ڕووەی هەیە ئەگینا کردەوەی خراپ خراپە، هەرچەند نیيەتی باش بێت مادام بزانێ کە خراپە.

(2) وعنْ أُمِّ المؤمنينَ أُمِ عبدِاللهِ عَائِشَةُ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُا) قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((يَغْزُو جَيْشٌ الْكَعْبَةَ فَإِذَا هُم بِبَيْدَاءَ مِنْ الْأَرْضِ يُخْسَفُ بِأَوَّلِهِمْ وَآخِرِهِمْ)) قَالَتْ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ يُخْسَفُ بِأَوَّلِهِمْ وَآخِرِهِمْ وَفِيهِمْ أَسْوَاقُهُمْ وَمَنْ لَيْسَ مِنْهُمْ؟! قَالَ: ((يُخْسَفُ بِأَوَّلِهِمْ وَآخِرِهِمْ ثُمَّ يُبْعَثُونَ عَلَى نِيَّاتِهِمْ)) مُتّفَق عليه. هذا لَفْظُ البُخاري.

(لەدایکی باوەڕدارانەوە کە دایکی عەبدوڵڵا-خاتوون عائیشە-یە (ڕەزای خوای لیّ بیّت) هاتووە کە وتوویەتی، پیّغەمبەری خوا(درووودی خوای لەسەر بیّت) فەرمویەتی : سوپایەك دیّت بۆ داگیر کردنی کەعبە، کە گەیشتە دەشتاییەکەی ئەو زەویە هەموویان دەبریّن بە ناخی زەویدا، ئەفەرمویّ منیش ووتم: ئەی پیّغەمبەری خوا چۆن هەموویان نوغرۆ ئەکریّن لەکاتیّکدا تیّیاندا هەیە کە لیّ خوری حوشترەکانیانە وە کەسانیّك لەناویاندایەکە لەوان نیە، فەرمووی (هەموویان نوغرۆ ئەکریّن — واتە سزاکە گشتییە و هەموویان ئەگریّتەوە — بەڵام لە ڕۆژی قیامەت دا هەر کەسیّك لەسەر نییەتی خۆی زیندوو ئەکریّتەوە.

ئەمە بەڵگەیە لەسەر ئەوە کە سزای خوا ئەگەر لە دونیادا هات ئەوا هەموو کەسیّك دەگریّتەوە لە چاك وخراپ، بەڵام خوا بە ڕەحمەتە لە قیامەت دا هەرکەسیّك بەگوێرەی نییەتی خۆی لەگەڵ ئەکات.

(3) وَعَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُا) قَالَتْ: قَالَ الْنَبيّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((لاَ هِجْرَةَ بَعْدَ الْفَتْحِ، وَلَكِنْ جِهَادٌ وَنِيَّةٌ، وَإِذَا اسْتُنْفِرْتُمْ فَانْفِرُوا)). متّفَقٌ عليه.

هەر لە عائیشەوە (ڕەزای خوای لیّ بیّت) فەرموویەتی پیّغەمبەر(درووودی خوای لەسەر بیّت) فەرموویەتی : لەپاش سەرکەوتنی مەکە ئیتر کۆچکردن نەماوە

بەڵام جیهاد و نیەتی جیهاد ماوە، وە هەر کاتیٚ پیٚتان وترا دەرچن بۆ جیهاد، دەرچن، واتە جیهاد هەر دەمیٚنیٚت، بەڵام کۆچکردن لە مەکەوە بۆ مەدینە نامیٚنیٚ،

ئەگینا کۆچیش هەروەکو جیهاد تا ڕۆژی قیامەت ئەمیٚنیٚ، تا جیهاد هەیە کۆچیش هەیە، وەکو لە فەرمودەی تردا هاتوە کە ((**لاَ تَنْقَطِعُ الهِجْرَةُ مَا قُتِلَ العَدُوُّ**)) کۆچکردن دوایی نایەت هەتا شەڕ لەگەڵ دوژمندا بکریٚت.. امام احمد والنسائي وابن حيان وغيرهم.

(**4**) **وَعَنْ أَنَسٍ** (**رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ**) **قَالَ: رَجَعْنا مِنْ غَزْوَةِ تَبوك مَعَ النَّبِيّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ:** ((**إِنَّ أَقْوَامًا بِالْمَدِينَةِ خَلْفَنَا مَا سَلَكْنَا شِعْبًا وَلاَ وَادِيًا إِلاَّ وَهُمْ مَعَنَا، حَبَسَهُمْ الْعُذْرُ**)). رواه البخاري.

ئەنەس (ڕەزای خوای لیٚ بیٚت) فەرموویەتی : لە خزمەتی پیٚغەمبەردا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) لە تەبوك گەڕاینەوە و فەرمووی : بە ڕاستی هەندیٚك لە مەدینەدان ئیٚمە بەهیچ لا و شیویٚك دا نەچووین مەگەر ئەوانمان لەگەڵ دا حیساب کرابیٚ — چونکە- ئەوان بەهانەیان بوو بەندی کردن. جا خوا بەگوێرەی نویەتەکەیان پاداشتیان ئەداتەوە، واتە نویەت دەوریٚکی گەورە ئەبینیٚ لە ئیشە چاکەکاندا.

(**5**) **وعَنْ أَبُي يَزِيد مَعْنِ بْنِ يَزِيدِ بْنِ الأَخْنَسِ** (**رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُم**) **وهو وأَبُوهُ وجَدُّهُ صَحابيون، قَالَ: كَانَ أَبِي يَزِيدُ أَخْرَجَ دَنَانِيرَ يَتَصَدَّقُ بِهَا، فَوَضَعَهَا عِنْدَ رَجُلٍ فِي الْمَسْجِدِ، فَجِئْتُ فَأَخَذْتُهَا فَأَتَيْتُهُ بِهَا، فَقَالَ: وَاللَّهِ مَا إِيَّاكَ أَرَدْتُ، فَخَاصَمْتُهُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ:** ((**لَكَ مَا نَوَيْتَ يَا يَزِيدُ، وَلَكَ مَا أَخَذْتَ يَا مَعْنُ**)). رواهُ البُخاري

لە باوکی یەزیدەوە کە مەعنی کوڕی یەزیدی کوڕی ئەخنەسە (ڕەزای خوایان لیٚ بیٚت) کە خۆی و باوك و باوانی لە هاوەڵانی پیٚغەمبەر (دروودی خوای لەسەر

بێت) بوون ئەڵێ باوکم کە یەزیدە ویستی چەند دینارێك لە زەکات دا بدات و لای پیاوێك داینا لە مزگەوتا، منیش هاتم و وەرم گرت و بردمەوە، کە باوکم زانی وتی بەخوا من مەبەستم تۆ نەبووە و داوای کرد کە بیدەمەوە بە کابرا بۆ یەکێکی تر، منیش کێشەکەم بردە خزمەتی پێغەمبەر (دروودی خوای لەسەر بێت) ئەویش فەرمووی (نیەتەکەت بۆ نووسرا ئەی یەزید و مافی خۆتە ئەوەی وەرت گرتووە ئەی مەعن).

(6) وعن أبي هُرَيْرَةَ عَبْدُ الرّحْمنِ بِنِ صَخْرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قالَ: قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((إنَّ اللهَ لا يَنْظُرُ إلى أَجْسامِكُمْ ولا إلى صُوَرِكُمْ ولكِنْ يَنظُرُ إلى قُلُوبِكُم وأعْمالِكُم)). رواه مُسْلِم

ئەبو هورەیرە ئەفەرموێ، پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : بەڕاستی خوا تەماشای لاشەکانتان و وێنەکانتان ناکات بەڵام تەماشای دڵ و کردەوەکانتان ئەکات.

واتە پاداش و سزا لەسەر ئەم دوانەی دواییە و ئەبێ ئاگامان لەخۆمان بێ گرنگیان پێ بدەین، چونکە ئەم دوانە بەدەست ئێمەن، دوانەکەی پێشوو (لاشە و وێنە) لە توانایی ئێمەدا نین..

(7) وعن أبي موسى عبدِ اللهِ بنِ قَيْسٍ الأشْعَريّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال: سُئِلَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عنِ الرَّجُلِ يُقاتِلُ شَجاعَةً ويُقاتِلُ حَمِيَّةً ويُقاتِلُ رِياءً، أَيُّ ذلِكَ في سَبيلِ اللهِ ؟ فقالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : ((مَنْ قاتَلَ لِتَكُونَ كَلِمَةُ اللهِ هيَ العُلْيا فَهُوَ في سَبيلِ اللهِ)). مُتّفَقٌ عَليهِ

ئەبو موسای ئەشعەری (ڕەزای خوای لێ بێت) ئەفەرموێ لە پێغەمبەری خوا(دروودی خوای لەسەر بێت) پرسیار کرا: کە پیاوێك شەڕ بکات تا پێی بڵێن

ئازایه، یان شەڕی دەمارگیری بکات یان خۆی پیشانی خەڵك بدات بەو شەڕەی که ئەیکات، ئایا کامیان له ڕێگای خودایه ؟پێغەمبەری خوا (درودی خوای لەسەر بێت) فەرمووی : هەر کەسێك بجەنگێ بۆ ئەوەی تەنها فەرموودەی خوا بەرز بێتەوە، تەنها ئەوه له ڕێگای خودایه.

براو خوشکانم، وریابن! ئاوا شەڕێك له ریگای خوادایه نەك شەڕ بۆ بەهێزکردنی فلان تیره و تاقم و دەسته و گرۆ و پارت، وریابه ئەم ژیانەی خۆت به هەردم لەدەست نەدەست و قیامەت سەختە.

(8) وعَنْ أبي بَكْرَةَ نُفَيع بِنِ الحارِثِ الثَّقَفِي (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) أَنَّ النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال : ((إذا الْتَقى الُمْسلِمانِ بِسَيْفَيْهِما، فالقاتِلُ والَمْقتولُ في النّارِ))، قُلْتُ: يا رسولَ الله فهذا القاتِلُ فَما بالُ الَمقْتولِ؟ قالَ: ((إنَّهُ كان حَريصاً على قَتْلِ صاحِبِهِ)). مُتَّفَقٌ عليهِ

له ئەبی بەکره، نوفەیعی کوڕی حاریسی سەقەفی (ڕەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوه که بەڕاستی پێغەمبەر (درودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : هەر کاتێك دوو موسڵمان بەرانبەری یەك ڕاوەستان به شمشێرەوه و شەڕیان کرد و یەکێکیان کوژرا ئەوا بکوژ و کوژراو هەردووکیان لەناو ئاگردان، وتم ئەی پێغەمبەری خوا بکوژ حەقی خۆیەتی ئەی کوژراو بۆ؟ فەرمووی : چونکه ئەویش سوور بووه لەسەر کوشتنی ڕەفیقەکەی واته : نیەتەکەی بۆ ئەنوسرێت.

(9) عن الأغَرِّ بن يَسارِ المُزْني (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : ((يا أَيُّها الناسُ تُوبوا الى اللهِ وَاْسْتَغْفِرُوهُ فِإنّي أَتوبُ في اليَوْمِ مائةَ مَرَّةٍ)). رواه مسلم

له ئەغەری کوڕی یەسارەوە (ڕەزای خوای لیّ بیّت) ئەگیّڕنەوە کە وتوویەتی پیّغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیّت) فەرموویەتی ئەی خەڵکینە بگەڕیّنەوە بۆ لای خوا و داوای لیّ خۆشبوونی لیّ بکەن، بەڕاستی من ڕۆژی سەد جار ئەگەڕیّمەوە و تەوبە ئەکەم.

ئەو زاتە بەڕیّزە خوا لە هەمو تاوانەکانی خۆش ببو، کەچی هەر ئاوا بەو شیّوەیە لەخوا دەپاڕایەوە کە چاوپۆشی لیّبکات و لیّی خۆش بیّت، ئەی ئیّمەی تاوانبار بۆ ئەبیّ ئەوەندە کەمتەرخەم بین؟!

(10) **وعن اَنسِ بنِ مالِكٍ** (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) **قال: قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** : ((**اللهُ أفْرَحُ بِتَوْبَةِ عَبْدِهِ مِنْ أحَدِكُم سَقَطَ على بَعيرِهِ وقَدْ أضَلّهُ في أرضٍ فَلاةٍ**)). متفق عليه

له ئەنەسی کوڕی مالیکەوە (ڕەزای خوای لیّ بیّت) ئەگیّڕنەوە کە وتوویەتی، پیّغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیّت) فەرموویەتی بە ڕاستی خوا کەیف خۆشترە بە گەڕانەوەی بەندەکەی لەو کەسەی ئیّوە کە حوشترەکەی بدۆزیّتەوە کە لە شویّنیّکی چۆڵدا گومی کردبیّ.

(11) **وعن أَبي موسى الأشْعَري** (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) **عنِ النَبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال** : ((**إنَّ اللهَ تعالى يَبْسُطُ يَدَهُ باللّيْلِ لِيَتوبَ مُسِيءَ النَّهارِ، ويَبْسُطُ يَدَهُ لِيَتوبَ مُسِيءَ اللّيْلِ حَتّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِها**)). رواه مسلم

له ئەبو موسای ئەشعەرییەوە ئەگیّڕنەوە کە پیّغەمبەر (دروودی خوای لەسەر بیّت) فەرموویەتی : بە ڕاستی خوای باڵا دەست، دەستی خۆی بە شەو دریّژ دەکات بۆ ئەوەی گەڕانەوەی (تەوبەی) خراپەکارانی ڕۆژ وەرگریّت وە بە ڕۆژ دەستی خۆی دریّژ

ئەکات بۆ ئەوەی گەڕانەوەی (تەوبەی) خراپەکارانی شەو وەرگرێت هەتا ڕۆژ لە ڕۆژ ئاواوە هەڵ دێت، واتە هەتا ئاخر زەمان. ئەمە سیفەتێکی کرداری (فعلی) خوایە و چۆنیەتەکەی هەر خۆی ئەزانێت.

(12) وعنْ أبي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) أَنَّ رسولَ الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال : ((يَضْحَكُ اللهُ سُبْحانَهُ وتَعالى إلى رَجُلَيْنِ يَقْتُلُ أَحَدُهُما الآخَرَ يَدْخُلانِ الجَنَّةَ، يُقاتِلُ هذا في سَبيلِ الله فَيُقْتَلْ ثُمَّ يَتوبُ اللهُ على القاتِلِ فيَسْلِم فيَسْتَشْهِدُ))متفق عليه

له ئەبو هورەیرەوە (ڕەزای خوای لیٰ بیٚت) ئەگیٚڕنەوە کە پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی : خوای پاك و بیٰ گەرد و بالاٌ دەست پیٰ ئەکەنیٰ بە دوو پیاو کە یەکیٚکیان ئەوی تری کوشتووە و ئەچنە بەهەشتەوە، بەم شیٚوە یەکیٚکیان شەڕ ئەکات لەبەر خاتری خوا و شەهید ئەبیٰ، لەپاشا بکوژیش تەوبە ئەکات و خوا تەوبەکەی لیٰ وەردەگریٚت و موسوڵمان ئەبیٰ و شەهید ئەبیٰ.
پیٚکەنینیش سیفەتی کرداری خوایە وەکو دەست دریٚژ کردن باوەڕمان پیٰی هەیە و چۆنیەتەکەی نازانین.

(13) وعن أبي يَحْيى صُهَيْبِ بنِ سَنانٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال: قالَ رسولُ اللهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : ((عَجَباً لأِمْرِ المُؤْمِنِ إنَّ أمْرَهُ كُلُّهُ لَهُ خَيْرٌ وليسَ ذلِك لأحد إلاّ لِلْمُؤْمِن إنْ أصابَتْهُ سَرّاءَ شَكَرَ فكانَ خَيْرًا لَهُ وإنْ أصابَتْهُ ضَرّاءَ صَبَرَ فَكانَ خَيْراً لَهُ)). رواه مسلم

له باوکی یەحیا سوهەیبی کوڕی سەنانەوە (ڕەزای خوای لیٰ بیٚت) ئەگیٚڕنەوە کە وتوویەتی پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی:جیٚگای سەرسوڕمانە کاروباری باوەڕدار بەڕاستی هەموو ئیشەکانی بۆ ئەو خیٚرە وە ئەمە بۆ هیچ کەسیٚك نیە بیٚجگە لە باوەڕدار، چونکە باوەڕدار ئەگەر خۆشی بۆ هات و سوپاسی کرد ئەوا چاکە بۆی وە ئەگەر دووچاری زەرەر و زیان بوو خۆی گرت دیسان چاکە بۆی.

(14) **وعنْ أبي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال: قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:** ((**مَنْ يُرِدِ اللهُ بِهِ خَيْراً يَصِبْ مِنْهُ**)). رَواهُ البُخاريُ وضَبَطوا يَصِبْ بِفَتْحِ الصّادِ وكَسْرِها.

له ئەبو هورەیرەوە (ڕەزای خوای لیَ بیَت) ئەگیَڕنەوە کە وتوویەتی پیَغەمبەری خوا فەرموویەتی : هەرکەسیَك خوا ئیرادەی خیَری پیَ بکات دووچاری تەنگ و چەڵەمەی ئەکات، واتە دۆستانی خوا بیَ تەنگ و چەڵەمە و گرفتاریی دونیا نابن تا خوا لە تاوانەکانیان خۆش بیَ یان پلەیان بەرز بکاتەوە.

هاتنی دنیات بۆ ئیمتحانە	**تا لە قیامەت نەت بیَ بهانە**
ئاگات لەخۆت بیَ و چاکی بزانە	**لەبەر دەمتایە سەنگ و کیَشانە**

(15) **وعنْ أبي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قالَ: قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:** ((**ما يَزالُ البَلاءُ بالمُؤْمِنِ والمُؤْمِنَةِ في نَفْسِهِ ووَلَدِهِ ومالِهِ حتّى يَلقى اللهَ تعالى وما عَليهِ خَطيئةٌ**)). رواه الترمذي وقالَ حَديثٌ حَسَنٌ صَحيحٌ

وە لە ئەبو هورەیرەوە (ڕەزای خوای لیَ بیَت) ئەگیَڕنەوە کە وتوویەتی، پیَغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیَت) فەرموویەتی : بەڵاو گرفتاریی لە کۆڵ پیاو و ئافرەتی موسڵمان نابیَتەوە هەتا ئەو کاتەی کە ئەگاتە خزمەت خوای باڵا دەست، هیچ تاوانیَکی بەسەرەوە نامیَنیَ.

واتە پیَویستە ئاگامان لە خۆمان بیَ و لە کاتی تەنگوچەڵەمە و سەختیدا ناسوپاسی خوا نەکەین، چونکە ئەوانە هۆی تاقیکردنەوەمانن و خوا باوەڕدارانی خۆش دەویَ و سەرئەنجام پاداشتی هەمو سەختی و تەنگوچەڵەمەکانیان دەداتەوە.

(16) وعنَ ابنِ مَسْعوَدٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال: قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْ وَسَلَّمَ : ((إن الصِدْقَ يَهْدي إلى البِرِّ وإنَّ البِرَّ يّهدي إلى الجَنَّةِ وإنَّ الرَجُلُ لَيَصْدُقُ حتّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللهِ صِدّيقاً وإنّ الكَذِبَ يَهْدي إلى الفُجُورِ وإنّ الفُجورَ يَهْدي إلى النّارِ وإنّ الرّجُلَ لَيَكْذِبُ حتّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللهِ كَذّاباً)). مُتفقٌ عليهِ

له كۆڕی مەسعودەوە (عبدالله) (ڕەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە كە پێغەمبەر (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : بەڕاستی ڕاستگۆیی، مرۆڤ بەرەو چاكە ئەبات، وە چاكەش ئەیبات بۆ بەهەشت، وە بەڕاستی پیاو ڕاست ئەكات – وو لەسەر ڕاستی ئەڕوات – تا لە لای خوا بە ڕاستگۆ ئەنووسرێت. وە بەڕاستی درۆ مرۆڤ بەرەو خراپە ئەكێشێت وە خراپەش بەرەو ئاگری ئەبات وە پیاو درۆ ئەكات -و لەسەر درۆ ئەڕوات – تا لەلای خوا بە درۆزن ئەنووسرێت.

(17) وعن ابي محمدٍ الحسنِ بن علي بنِ ابي طالبٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُما)، قالَ: حَفِظْتُ مِنْ رسولِ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ((دعْ ما يُريبُكَ الى ما لا يُريبُكَ، فإنّ الصِدْقَ طَمأَنينةٌ، والكَذِبُ رَيْبَةٌ)). رواه الترمذي وقال حديثٌ صحيحٌ

له باوكی محمدەوە حەسەنی كوڕی عەلی كوڕی ئەبوو تالب (ڕەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە كە ئەڵێ لە پێغەمبەری خواوە وەرم گرتووە كە فەرموویەتی : واز بهێنە لەو شتەی كە ئەتخاتە گومانەوە، بچۆ بۆ ئەوەی كە ناتخاتە گومانەوە، بەڕاستی ڕاستگۆیی ئارام بەخشە و درۆزنی گومان هێنەرە.

(18) عن ابي ذرّ ومُعاذِ بنِ جَبَلٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُما) عنْ رسولِ الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال : ((إتَّقِ اللهَ حَيثُما كُنْت واتْبعِ السَّيِّئَةَ الحَسَنَةَ تمْحُها وخالِقِ الناسَ بِخُلُقٍ حَسَن)). رواه الترمذي وقال حديث حسن

له ئەبو زەر و موعازی کوڕی جەبەلەوە (ڕەزای خوایان لیٚ بیٚت) ئەوانیش له پیٚغەمبەری خواوە (دروودی خوای لەسەر بیٚت) ئەگیٚڕنەوە کە فەرموویەتی : لەخوا بترسە لەهەر کویٚیەك هەیت وە بەدوای خراپەدا چاکە بیٚنە چونکە خراپەکە لەناو ئەبات، وە بە ڕەوشتی جوان لەناو خەڵك دا بجوولیٚرەوە.

(19) عن ابي سعيدٍ الخُدْري (رضيَ اللهُ عنهُ) عنِ النبيّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قالَ : ((إنّ الدُنيا حُلْوَةٌ خَضِيْرَةٌ، وإنّ اللهَ مُسْتَخْلِفُكُم فيها فَيَنْظُر كيفَ تَعْمَلون، فاُتّقوا الدُّنيا واُتّقوا النِساءَ، فإنّ أوّلَ فِتْنَةِ بَني إسرائيلَ كانتْ في النِساءِ)). رواه مسلم

له ئەبو سەعیدی خودریيەوە (ڕەزای خوای لیٚ بیٚت) ئەویش له پیٚغەمبەرەوە (دروودی خوای لەسەر بیٚت) ئەگیٚڕنەوە کە فەرموویەتی : ((بەڕاستی دونیا شیرینیيەکە و سەوزە وەبەڕاستی خوا ئیٚوەی کردووە بە جیٚنشین تیٚیدا، جا تەماشا ئەکات بزانیٚ چۆن ئیشی تیٚدا ئەکەن، دەی خۆتان بپاریٚزن — له شەڕی دونیا و هەڵخەڵەتاندنەکانی — و خۆتان بپاریٚزن لە ئافرەتان، بەڕاستی یەکەم بەڵای جوولەکەکان بەهۆی ئافرەتەوە بوو. (بەداخەوە ئافرەتانی ئەمڕۆ چاو لە جولەکەکان ئەکەن). ؟؟!!

(20) **عن عمرٍ** (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) **قالَ : سَمِعْتُ رسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقول :** ((**لَوْ أَنّكُم تَتوَكَّلون على اللهِ حَقَّ تَوَكُّلِهِ لَرَزَقَكُم كما يَرزُقُ الطيرَ، تَغْدو خِماصاً وتَروحُ بِطاناً**)). رواه الترمذي وقال : حديثٌ حسنٌ.

له عومەرەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە كە فەرمویەتی : بیستم لە پێغەمبەری خوا (درودی خوای لەسەر بێت) كە فەرمووی : ئەگەر ئێوە پشتتان ببەستایە بە خوا بەو شێوەی كە پێویستە پشت ببەستن، بە دڵنیاییەوە خوا ڕۆزی پێ ئەدان وەكو چۆن رۆزی ئەدات بە باڵندە، بەیانی بە برسی و سكی خاڵییەوە لە لانەكەی دەرئەچێت و ئێواران بە سكی پڕەوە و بە تێری ئەگەڕێتەوە بۆ لانەكەی.

(21) **عن أبي عمرو سُفْيانِ بنِ عبدِالله** (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) **قالَ : قُلْتُ يا رسولَ اللهِ، قُلْ لي في الإسْلامِ قَوْلاً لا اَسْأَلُ عنهُ أحداً غَيْرَك. قالَ :** ((**قُلْ آمَنْتُ باللهِ ثُمّ اُسْتَقِمْ**)). رواه مسلم

له باوكی عەمرەوە سوفیانی كوڕی عەبدوڵڵاوە (ڕەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە ئەڵێ وتم : ئەی پێغەمبەری خوا (درودی خوای لەسەر بێت) قسەیەكم پێ بڵێ لەبارەی ئیسلامەوە كە بێجگە لە خۆت پرسیار لە كەس نەكەم، پێغەمبەری خوا (درودی خوای لەسەر بێت) فەرمووی : بڵێ باوەڕم بە خوا هێناوە، پاشان لەسەر ئەوە بەردەوام بە و خۆ بگرە – واتە مەرجی سەركەوتنی موسڵمان باوەڕ و بەردەوامی و خۆڕاگرییە.

(22) عن ابي هُرَيرة (رضي اللهُ عنهُ) اَنَّ رسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قالَ : ((بادِروا بالأَعْمالِ فِتَناً كَقِطَعِ اللّيلِ المُظْلِمِ، يُصْبِح الرَّجُلُ مُؤْمِناً ويُمْسي كافِراً، أوْ يُمْسي مُؤْمِناً ويُصْبِحُ كافِراً، يَبيعُ دينَهُ بِعَرَضِ الدُّنيا)). رواه مسلم

له ئەبو هورەیرەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە كە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : پەلە بكەن لە كرداری چاك دا، پێش هاتنی بەلآیانێك كە پارچەكانی وەكو شەوێكی تاریكە، پیاو بەیانی باوەڕدارە و ئێوارە كافرە، یان ئێوارە باوەڕدارە وبەیانی كافرە، ئاینەكەی دەفرۆشێت بە كەل و پەلێكی دونیایی.

(23) عن ابنِ عبّاسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُما) قالَ : قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((نِعْمَتانِ مَغْبونٌ فيهِما كَثيْر مِنَ النّاسِ ؛ الصِّحَّةُ والفَراغُ)). رواه البخاري

له عەبدوللآی كوڕی عەبباسەوە (ڕەزای خوایان لێ بێت) ئەگێڕنەوە كە وتوویەتی پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : دوو نیعمەت هەن كە زۆر كەس هەن لەو دوو نیعمەتانەدا زیان ئەكەن، یەكەمیان تەندروستی، دووهەمیان بێ ئیشی، واتە سوود لەو دوو كاتە نابات و لەدەستی دەردەچێت تازە بۆی ناگەڕێتەوە.

(24) وَعنْ انسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) عن رسولِ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال: ((يَتْبَعُ الميّتَ ثَلاثَةٌ ؛ أَهْلُهُ و مالُهُ و عَمَلُهُ، فَيَرْجِعُ اثنانِ ويَبْقى واحِدٌ : يَرجِعُ أَهْلُهُ و مالُهُ، ويَبْقى عَمَلهُ)). متفق عليه

له ئەنەسەوە، ئەویش لە پێغەمبەری خواوە (دروودی خوای لەسەر بێت)

ئەگێڕنەوە کە فەرموویەتی : مرۆڤ کە مرد، سێ شت دوای ئەکەون، منداڵەکەی و ماڵەکەی و کردەوەکەی، دووانیان ئەگەڕێنەوە و یەکێکیانی بۆ ئەمێنێتەوە، منداڵ و ماڵەکەی کە دووهەمیان هەر لەگەڵیا ناڕوات و یەکەمیانیش پاش شاردنەوە ئەگەڕێتەوە و تەنها کردەوەکەی لەگەڵدا ئەمێنێتەوە.

(25) **عن جابر** (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) **قال : قال رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** ((**يُبعثُ كلُ عبدٍ على ما مات عليهِ**)). رواه مسلم

له جابیرەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە کە وتوویەتی پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : هەموو کەسێك زیندوو ئەکرێتەوە لەسەر ئەو شتەی کە لە دونیادا لەسەری مردووە، نە هیچ کەس ئەتوانێ خۆی بشارێتەوە و نەهیچیشی بۆ پەنهان ئەکرێت.

(26) **عن ابي هريرة** (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) **قال : قالَ رسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** ((**يا نِساءَ المُسْلِماتِ لا تحقِرَنّ جارةٌ لِجارَتِها وَلوْ فُرِسْنَ شاةٍ**)). متفق عليه

له ئەبو هورەیرەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە کە وتوویەتی:
پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : ئەی ئافرەتانی موسڵمان با هیچ هاوسێیەك هەدیەی هاوسێیەکەی تری بە کەم تەماشا نەکات، ئەگەرچی قولە سمی حەیوانێکیش بێت.

واتە بەخشینی دەراوسێکەت بەکەم تەماشا نەکەیت، هەرچەند شتێکی زۆر کەمیش بێت، چونکە مەبەست بەهێزکردنی پەیوەندی و خۆشەویستیە نەك تەنها شتەکە مەبەست بێ.

(27) وعنه (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) عَنْ النّبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قالَ : ((لَقَدْ رأَيْتُ رَجُلاََ يتقَلّبُ في الجَنَّةِ في شَجَرَةٍ قَطَعَها مِنْ ظَهْرِ الطَّرِيقِ كانَتْ تؤْذي المُسْلِمينَ)). رواه مسلم

وە هەر لە ئەبو هورەیرەوە (ڕەزای خوای لیٚ بیٚت) ئەویش لە پیٚغەمبەرەی خواوە (دروودی خوای لەسەر بیٚت) کە فەرموویەتی : بە ڕاستی چاوم کەوت بە پیاویٚك لە بەهەشتا ئەسووڕایەوە بە هۆی لابردنی درەختیٚکەوە کە ئازاری موسڵمانانی ئەدا بڕیبووی و لایبردبوو، واتە چاکە ئەگەرچی بچووکیش بیٚت ئەگونجیٚت پاداشتیٚکی گەورەی هەبیٚ تا هیچ چاکەیەك بەکەم تەماشا نەکریٚت.

جا ئەمە لابردنی ئازاریٚکی بچوکی موسڵمانان بیٚ ئەوەندە پاداشتی هەبیٚ، ئەی ئەگەر بەپیٚچەوانەوە ئیٚش و ئازار دروست کات بۆ موسڵمانان، ئەبیٚ چۆن سزایەکی هەبیٚ.. دەی وریابە ئازاریان بۆ دروست نەکەیت.

(28) وعنْ ابي موسى الأشْعَري (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قالَ : قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ((مَنْ صَلّى البَرْدَيْنِ دَخَلَ الجَّنةَ)). مُتّفَقٌ عليهِ

لە ئەبو موسای ئەشعەرییەوە ئەگیٚڕنەوە کە پیٚغەمبەر (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی هەر کەسیٚك نویٚژی بەیانی و عەسر بکات ئەچیٚتە بەهەشتەوە، چونکە زۆر جار ئەو دوو کاتە ساردە، بۆیە بە دوو ساردەکانی (البردین) ناوبردووە.

(29) عَنْ ابنِ مسعودٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) اَنّ النبيَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قالَ: ((هَلَكَ المُتَنَطِّعون))، قالها ثَلاثَاً. رَواهُ مُسْلِم

له عەبدوڵڵای کوڕی مەسعودەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە کە پێغەمبەر (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : لەناوچوون سەخت گیرەکان، ئەم فەرموودەیەی سێ جار وتەوە واتە : ئایین بەرنامەیەکی ڕێك و تەواوە نە ئاسانکاری و نە سەختکاری لەودا درووست نیە.

المتنطعون: سەخت گیرەکان.

(30) عَنْ ابي هُرَيْرَة (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) انَّ النَبيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قالَ ((كُلُّ أُمَّتي يَدْخُلونَ الجَنَّةَ إلاّ مَنْ أَبى، قيلَ : وَمَنْ يأْبى يا رَسولَ اللهِ ؟ قالَ : مَنْ أطاعَني دَخَلَ الجَنَّةَ، ومَنْ عَصاني فَقَدْ أَبى)). رَواهُ البُخاري

له ئەبو هورەیرەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە کە بەڕاستی پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : هەموو ئوممەتی من ئەچنە بەهەشتەوە مەگەر ئەو کەسەی کە خۆی نەیەوێت ! وتیان کێیە نایەوێت ئەی پێغەمبەری خوا ؟ !فەرمووی : هەرکەسێ پەیڕەوی من بکات ئەچێتە بەهەشتەوە و هەر کەسێکیش بێ ئەمری من بکات بەڕاستی ئەوە خۆی بەرگری لە چوونە ناو بەهەشتی خۆی کردووە.

(31) **عن عبدِ اللهِ النُعْمانِ بنِ بَشيرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُما) قالَ : سَمِعْتُ رَسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقول: ((لَتُسَوُّنّ صُفوفَكُم أوْ لَيُخالِفَنّ اللهُ بَيْنَ وجوهِكُم))**. متفق عليه

له عەبدوڵڵای كوڕی بەشیرەوە (ڕەزای خوای لیٚ بیٚت) ئەگیٚڕنەوە كە وتوویەتی بیستوومە لە پیٚغەمبەری خواوە (دروودی خوای لەسەر بیٚت) كە ئەفەرمویٚت : یان ڕیزەكانی نویٚژتان یەكسان و ڕیٚك ئەخەن یان ئەوەتا خوای گەورە ناڕیٚكی دروست ئەكات لە نیٚوانتان، دەی موسڵمان گویٚ لە پیٚغەمبەری خوا بگرە و بترسە لەو دوعایە، ئایا بەش بەشی ئەمڕۆی موسڵمانان بەرهەمی ئەو ناڕیٚكی ڕیزەكانمان و ئەو دوعایەی پیٚغەمبەر نیەیە ؟!

(32) **عنْ عائِشَة (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُا) قالَتْ : قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ((مَنْ أَحْدَثَ في أَمْرِنا هذا ما لَيْسَ مِنْهُ فَهوَ رَدٌّ))**. متفق عليه

له خاتوون عائیشەوە (ڕەزای خوای لیٚ بیٚت) ئەگیٚڕنەوە كە وتوویەتی پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی : هەر كەسیٚك لەم ئیشەی ئیٚمەدا (كە ئیسلامە) شتیٚك دابهیٚنیٚت كە لە ئایین دا نەبیٚت ئەوە ئەو شتە بەرپەرچدراوەیە و وەرناگیریٚت، واتە شتی تازە داهیٚنان لە عیبادەت و بیروباوەڕ دا شتیٚكی ناپەسندە و وەرناگیریٚت.

(33) **عن ابي مَسْعودٍ عُقْبةَ بنِ عَمْرو** (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) **قالَ : قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ((مَنْ دَلّ على خَيْرٍ فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِ فاعِلِهِ))**. رواه مسلم

له باوكی مەسعود عوقبەی كوڕی عەمرەوە (ڕەزای خوای لیٚ بیٚت) ئەگیٚڕنەوە كە وتوويەتی پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموويەتی : هەر كەسیٚك ڕیٚنمايی بكات بۆ چاكەيەك ئەوە بۆ ئەويش ئەنووسریٚت چاكەو پاداشتی ويٚنەی ئەو كەسەی كە چاكەكە ئەكات واتە : ڕیٚنمايی بۆ ئيشی چاك كاریٚكی پەسندە و پاداشتی چاكە كارەكەی بۆ ئەنووسریٚت بیٚ ئەوەی كە لە پاداشتی چاكەكارەكە كەم بكریٚتەوە.

(34) **عنْ أبي عبدِالرّحْمانِ زيدِ بنِ خالِدِ الجُهَني** (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) **قالَ : قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : ((مَنْ جَهّزَ غازِياً في سَبيلِ اللهِ فَقَدْ غزا ومَنْ خَلَفَ غازِياً في اَهْلِهِ بِخَيْرٍ فَقَدْ غَزا))** متفقٌ عليهِ

له باوكی عبدالرحمن زەيدی كوڕی خاليدی جوهەنیيەوە (ڕەزای خوای لیٚ بیٚت) ئەگیٚڕنەوە كە وتوويەتی پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموويەتی : هەر كەسیٚك كەل و پەليٚكی كەسیٚكی موجاهيد لە ڕیٚگای خوا دابين بكات بەڕاستی ئەوە غەزای كردووە، وە هەر كەسیٚك بەشیٚوەيەكی چاك سەرپەرشتی خیٚزانی موجاهيدیٚك بكات، بەڕاستی ئەويش غەزای كردووە.

(35) **عنْ أنَسٍ** (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) **عَنْ النَبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قالَ : ((لا يُؤْمِنُ أحَدُكُم حَتّى يُحِبَّ لأخيهِ ما يُحِبُّ لِنَفْسِهِ))**. متفق عليه

له ئەنەسەوە (ڕەزای خوای لیٚ بیٚت) ئەگیٚڕنەوە كە پیٚغەمبەری خوا فەرموويەتی : هيچكام لە ئیٚوە باوەڕداری ڕاست نیيە تا ئەوەی بۆ خۆی پیٚی خۆشە

بۆ برا ئاینیی‌یەکەشی پێی‌خۆش نەبێ، ئاشکرایە کەس بۆ خۆی ناوی خراپ و قسەی خراپ و تانە و تەشەری ناوێ، کەوابێ نابێ بۆ برای موسڵمانی خۆیشی بەڕەوای ببینێ.

(36) **عنْ أبي سَعيدٍ الخُدْريّ** (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) **قالَ : سَمِعْتُ رسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقول : ((مَنْ رأى مِنْكُمْ مُنْكَراً فَلْيُغَيّرْهُ بيَدِهِ، فَإنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسانِهِ، فإنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ وذلِكَ اَضْعَفُ الإيمان)).** رواه مسلم

لە ئەبو سەعیدی خودریی‌یەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە کە وتوویەتی : بیستوومە لە پێغەمبەری خواوە (دروودی خوای لەسەر بێت) ئەیفەرموو : هەرکام لە ئێوە شتێکی ناپەسندی دی با بەدەستی بیگۆڕێت، وە ئەگەر بەو شێوە نەیتوانی با بە زمانی هەوڵی گۆڕینی بدات وە ئەگەر بەو شێوەش نەیتوانی با بەدڵ ڕقی لە ئیشەکە بێ وە ئەوە لاوازترین پلەی ئیمانە، ئەو سێ قۆناغە ئەبێ لەپاش نەتوانی یەکەم بۆ دووهەم بچێت هەروەها بۆ سێهەم نەك هەر لە پلەی سێ هەمدا دان بەخۆتا بگریت ؟!

(37) **عنْ عائِشة** (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُا) **أَنَّ رسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قالَ : ((مَنْ ظَلَمَ قَيْدَ شِبْرٍ مِنَ الأرضِ طَوّقَهُ مِنْ سَبْعِ أَرْضينَ)).** متفق عليه

لە خاتوون عائیشەوە ئەگێڕنەوە کە بەڕاستی پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : هەر کەسێك لە زەوی خەڵك بە ئەندازەی بستێك ستەم بکات ئەوە هەتا هەر حەوت زەویەکە هەڵ ئەکەنرێت و ئەکرێ بە هەڵقەیەك و ئەکرێتە ملی‌یەوە لە ڕۆژی قیامەتا و بەو شێوە سزای ئەدرێت، وریا بن ستەم تاریکایەکی زۆرە لە ڕۆژی قیامەتا.

(38) وعَنْ أبي موسى (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْ وَسَلَّمَ: ((إنَّ اللهَ لَيُمْلي لِلّظالِمِ فإذا أخَذَهُ لَمْ يُفْلِتْهُ))، ثُمَّ قَرَأ [وَكَذلِكَ أخْذُ رَبِّكَ إذا أخَذَ القُرى وهي ظالِمَةٌ، إنّ أخْذَهُ أَليمٌ شَديد] .

له ئەبوو موساوە (ڕەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە کە وتوویەتی پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : بەڕاستی خوا ماوە بە ستەمکار دەدات، دوایی کە گرتی تازە بەری نادات لەپاشا ئەم ئایەتەی خوێندەوە ﴿وە هەر ئاوایە گرتنی پەروەردگاری تۆ، هەر کاتێ خەڵکی دێیەك بگرێت کە ستەمکار بێت، بەڕاستی گرتنی ئەو زۆر بەئازار و توندە ﴾.

خوا پەنامان بدات لە ڕقی خۆی بە لوتف و کەرەمی خۆی.

(39) وعنْ خَولةِ بنتِ عامرٍ الأَنْصاريةِ، وهي إمرأةُ حَمْزَة (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وعَنْها) قالتْ : سَمِعْتُ رسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يقول : ((إنّ رِجالاً يتخَوّضونَ في مالِ اللهِ بغَيْرِ حَقٍّ، فَلَهُمُ النّارُ يَوْمَ القِيامةِ)). رواه البخاري

له خاتوون خەولەی کچی عامیر ئەنصاریيەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) کە خێزانی حەمزەیە (ڕەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە کە ئەڵێ بیستم لە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) ئەیفەرموو: بە ڕاستی پیاوانێك بە ناڕەوا دەستیان خستووەتە ناو بەیتولماڵەوە و بە کەیفی خۆیان خەرجی ئەکەن، بۆ ئەوان ئاگر هەیە لە ڕۆژی قیامەتا، جا خۆزگەمان بەو کەسە نەبێ کە لەو ڕۆژەدا ئەو سەروەت و سامانەی ئەکەوێتە لا و ئاگای لە قیامەت و حیساب نامێنێ، هەر ئەم چەند ڕۆژەی دونیای لا گرنگە و هیچی تر.

(40) وعَنْ أبي موسى (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ((المُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كالْبُنْيانِ يَشُدُّ بَعضُهُ بَعْضاً)) وشَبّكَ بَيْنَ أصابِعِهِ. مُتَّفَقٌ عَلَيهِ

له ئەبوو موساوە (ڕەزای خوای لیّ بێت) ئەگێڕنەوە كە وتوویەتی پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی باوەڕدار لەگەڵ باوەڕدار دا وەكو خانووەكان وان، هەندێكیان هەندێكی تریان بەهێز ئەكات. وە پەنجەكانی كرد بەناو یەكدا واتە پێویستە ئاوا پشتی یەكتر بگرن و یەكتر بەهێز بكەن، دەبزانن ئێمە واین !، ئەگینا پێویستە پەشیمان بینەوە.

بەداخەوە ئێمە بانگەوازی بەش بەشی و خەت خەتێنە ئەكەین و ئەو فەرمودانەمان خستوەتە پشت گوێ و لافی ئیسلامی و مشورخۆریی ئیسلام لیّ ئەدەین.!!

(41) عن النُعْمانِ بِنِ بَشيرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُما) قال : قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ((مَثَلُ المُؤْمِنينَ في تَوادِّهِمْ وتَراحُمِهِم و تَعاطُفِهِمْ كَمَثَلِ الجَسَدِ إذا اشْتَكى مِنْهُ عُضُوٌ تَداعى لَهُ سائِرُ الجَسَدِ بالسَهَرِ و الحُمّى)). متفق عليه

له نوعمانی كوڕی بەشیرەوە (ڕەزای خوای لیّ بێت) ئەگێڕنەوە كە وتوویەتی پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : وێنەی باوەڕداران لە خۆشەویستیان و سۆزیان و بەزەیییان بۆ یەكتری، وەكو یەك لاشەیە هەر كاتێ پارچەیەكی ژان بكات باقی لاشەكە هاواری بۆ ئەكات بە بێداری و تا.

دەی ئایا ئێمە واین، ژان و ئێشی هەر موسڵمانێك ئەبێ بەهۆی بێخەوی و تا بۆمان یان هەر قسەی ڕووتە و بیّ ناوەڕۆك ؟! **نعوذُ باللهِ.**

(42) وعن جُنْدُبِ بنِ عبدِالله (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : ((مَنْ صَلّى صَلاةَ الصُّبْحِ فَهوَ في ذِمّةِ اللهِ، فَلا يَطلُبَنّكُمُ اللهُ مِنْ ذِمّتِهِ بِشَيءٍ، فَإنّهُ مَنْ يَطْلُبُهُ مِنْ ذِمّتِهِ بِشَيْءٍ يُدْرِكُهُ ثُمَّ يَكُبّهُ على وَجْهِهِ في نارِ جَهَنّمَ)). رواه مسلم

له جوندوبی کوڕی عەبدوڵلاوە (ڕەزای خوای لیٚ بیٚت) ئەگیٚڕنەوە کە وتوویەتی پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی : هەر کەسیٚك نویٚژی بەیانی کرد ئەوە ئەو کەسە وا لەژیٚر چاودیٚری خوادا، جا با خوا داوای شتیٚکتان لیٚ نەکات کە لەژیٚر چاودیٚری ئەودایە، بەڕاستی هەر کەسیٚك خوا داوای شتیٚکی لیٚ بکات کە لەژیٚر چاودیٚری ئەودا بوو پیٚی دەگات و رزگار نابیٚ، لەپاشا خوا بەدەما ئەیخاتە ناو ئاگرەوە، واتە نویٚژکەریٚك نەکوژیت، بەڕاستی لەدەستی خوا ڕزگار نابیت.

(43) وعن ابن عُمَرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُما) أنَّ رسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال : ((المُسْلِمُ أَخُو المُسْلِمِ لا يَظْلِمُهُ وَلا يُسْلِمُهُ، مَنْ كانَ في حاجَةِ أخيهِ كانَ اللهُ في حاجَتِهِ، ومَنْ فَرَّجَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً فَرَّجَ اللهُ عَنْهُ بِها كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ يوْمِ القِيامَةِ، ومَنْ سَتَرَ مُسْلِماً سَتَرَهُ اللهُ يَوْمَ القِيامَةِ)). متفق عليه

له عەبدوڵلای کوڕی عومەرەوە (ڕەزای خوای لیٚ بیٚت) ئەگیٚڕنەوە کە پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی : موسڵمان برای موسڵمانە، ستەمی لیٚ ناکات ونایدات بەدەست ستەمکارەوە، هەر کەسیٚك هەوڵ بدات بۆ دابین کردنی پیٚویستی برای خۆی، خوا پیٚویستی ئەو جیٚ بەجیٚ ئەکات، وە هەر کەسیٚك ناڕەحەتی‌یەك لەسەر موسڵمانیٚك لابات خوا لەباتی ئەوە ناڕەحەتی‌یەك لە ناڕەحەتی‌یەکانی قیامەتی لەسەر لا ئەبات، وە هەر کەسیٚك موسڵمانیٚك داپۆشیٚت —لەهەر بارەیەکەوە — خوا بە بەزەیی و لوتفی خۆی ئەو کەسە دائەپۆشیٚت لەقیامەتا.

(44) وعن ابي هريرة (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) ان النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال: ((حَقُّ المُسْلِمِ على المُسْلِمِ خَمْسٌ ؛ رَدّ السّلامِ، وعِيادةُ المَريضِ، واتّباعُ الجَنائِزِ، وإجابَةُ الدَعْوةِ، وتَشْميتُ العاطِسِ)). مُتَفَقٌ عَليهِ

له ئەبو هورەیرەوە (ڕەزای خوای لیٚ بیٚت) ئەگیٚڕنەوە کە بە ڕاستی پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی : مافی موسڵمان بەسەر موسڵمانەوە پیٚنجە :

1- وەڵاّم دانەوەی سەلامی.

2- سەر لیٚدان لەکاتی نەخۆشیدا.

3- دواکەوتنی جەنازەی بۆ سەر قەبران.

4- وەڵاّم دانەوەی دەعوەتکردنی.

5-دوعای خیٚر کردن بۆ ئەو کەسەی کە ئەپژمیٚت و ئەڵیٚ (الحمد لله) بە وشەی (خوا ڕەحمت پیٚ بکات } یرحمك الله {).

(45) وعنْ أنَسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال، قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((أُنْصُرْ أَخاكَ ظالِماً أو مَظْلوماً، فَقالَ رَجُلٌ : يا رسولَ اللهِ! أَنْصُرُهُ إذا كانَ مَظْلوماً، أرأَيتَ إنْ كانَ ظالِماً كَيْفَ أَنْصُرُهُ ؟ قالَ : ((تَحْجِزُهُ –أو تَمْنَعُهُ– مِنَ الظُلْمِ فإنَّ ذلِكَ نَصْرُهُ)). رواه البخاري

له ئەنەسەوە (ڕەزای خوای لیٚ بیٚت) ئەگیٚڕنەوە کە وتوویەتی پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی : یارمەتی براکەت بدە ستەمکار بیٚت یان ستەم لیٚ کراو، جا لەو کاتەدا پیاویٚك وتی : ئەی پیٚغەمبەری خوا یارمەتی ئەدەم ئەو کاتەی کە ستەم لیٚکراو بوو، پیٚم بڵیٚ ئەگەر ستەمکار بوو چۆن یارمەتی بدەم ؟

فەرمووی : ماوەی پێ مەدە کە ستەم بکات، بەڕاستی ئەوە یارمەتی دانی ئەوە.

بەڵێ ڕاست ئەفەرمویت ئەی پێغەمبەری ئازیز، چونکە بەو شێوەیە ستەم کەمتر ئەکات و سزای کەمتر ئەبێ، چ یارمەتیەك لەوە چاکترە ؟

(46) **عنْ أمِ كُلْثوم بِنْتِ عُقْبَةِ بنِ مُعيط** (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُا) **قالتْ : سَمِعْتُ رسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يقول** : ((**ليسَ الكَذّابُ الذي يُصْلِحُ بَيْنَ النّاسِ فَيَنمي خَيْراً، أو يَقولُ خَيْراً**)). متفق عليه

لە خاتوون ئوم کلسومی کچی عوقبەی کوڕی موعەیتەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە کە وتوویەتی بیستوومە لە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) کە ئەیفەرموو : بە درۆزن ناژمێردرێت ئەو کەسەی کە ناوبژی بکات لە نێوان خەڵکدا، قسەی چاك بگوازێتەوە یان قسەی چاك بکات کە واش نەبووبێت، بە مەبەستی ئاشت کردنەوە.

(47) **عن حارِثَةِ بنِ وَهَبٍ** (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) **قال : سَمِعْتُ رسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يقول** : ((**ألا أُخْبِرُكُم بِأهْلِ الجَنّةِ؟ كُلُّ ضَعيفٍ مُتَضَعِّفٍ، لوْ أَقْسَمَ على اللهِ لأَبَرّهُ، ألا أُخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ النّارِ ؟ كُلُّ عُتُلِّ جَوّاظٍ مُسْتَكْبِرٍ**)). متفق عليه

لە حاریسەی کوڕی وەهەبەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە کە وتوویەتی: بیستوومە لە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) کە ئەیفەرموو : ئایا خەڵکی بەهەشتیتان پێ بناسێنم ؟ هەموو لاوازێکی خۆ لاواز کەرە، ئەگەر بێتو سوێند لەسەر خوا بخوات، خوا ئەو سوێندەی بۆ ئەباتە سەر، ئایا خەڵکی ناو ئاگری دۆزەخیشتان پێ بناسێنم ؟ هەموو دڵڕەقێکی فیسکەری خۆ بەزلزانە.

عتُل: زبر و ووشك و دڵڕەق.

جواظ : فیسکەر و توووند ڕەوشت.

(48) **وعن ابي هُرَيْرَة (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) عن رسولِ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال** : ((**إنّهُ لَيَأْتي الرَّجُلُ السَمينُ العَظيمُ يَوْمَ القِيامَةِ لا يَزِنُ عِنْدَ اللهِ جَناحَ بَعوضَةٍ**)). متفق عليه

له ئەبو هورەیرەوە (ڕەزای خوای لیٚ بیٚت) ئەگیٚڕنەوە كە پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی : بە ڕاستی لە ڕۆژی قیامەتا پیاوی قەڵەوی گەورەی وا دیٚن، مرۆڤ سامیان لیٚ دەكات، بەلاٚم لای خوا هاوكیٚشی باڵی میٚشوولەیەكیش نیە، واتە كردەوەی چاك و بەرنامەی چاك و خۆ زەحمەت دان لە دونیادا بۆ خوا و خۆ لاواز كردن مایەی بەختەوەرییە، نەك خۆ قەڵەو كردن بە حەرام وحەلاڵ و پشتگویٚ خستنی یاسای خوا.

(49) **وَعَنْ أسامةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) عنِ النَّبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال** : ((**قُمْتُ على بابِ الجَنَّةِ، فإذا عامّةُ مَنْ دَخَلَها المَساكينُ، وأصْحابُ الجَدِّ مَحْبوسونَ، غيْرَ أنّ أصْحابَ النّارِ قَدْ اُمِرَ بِهِمْ الى النّارِ، وقُمْتُ على بابِ النّارِ فإذا عامّةُ مَنْ دَخَلَها النِساءُ**)). متفق عليه

له ئوسامەوە (ڕەزای خوای لیٚ بیٚت) ئەگیٚڕنەوە كە پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی : لە دەرگای بەهەشتدا وەستام، دیم زۆربەی ئەوانەی كە ئەچنە بەهەشتەوە فەقیر و بیٚ نەواكانن، وە دەوڵەمەندەكان بەند كرابوون، بەلاٚم دۆزەخیەكان بڕیار درابوو بخریٚنە ئاگرەوە. وە لەسەر دەرگای دۆزەخ وەستام دیم زۆربەی ئەوانەی كە ئەچنە ناویەوە ئافرەتانن، دەی سەروەتمەندانی موسڵمان و خوشكان ئاگاتان لەخۆ بیٚت و فریای خۆتان بكەون پیٚش گەیشتن بەو جیٚگایەی كە

هیچ پەنایەك نىیە بێجگە لە پەنای خوا.

(50) **عن ابي هُرَيْرَة** (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) **انّ النَبيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال :** ((**واللهِ لا يُؤْمِنُ، واللهِ لا يُؤْمِنُ، واللهِ لا يُؤْمِنُ**))، **قيل: مَنْ يا رَسولَ اللهِ؟ قال :** ((**الّذي لا يَأْمَنُ جارُهُ بَوائِقَهُ**)). متفق عليه

لە ئەبو هورەیرەوە (رەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە کە بەڕاستی پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : بەخوا ئیمانی نىیە، بەخوا ئیمانی نىیە، بەخوا ئیمانی نىیە، بێژرا کێ ئەی پێغەمبەری خوا؟ فەرمووی : ئەو کەسەی کە هاوسێیەکەی ئەمین نەبێ لە خراپە و زیانی.

(51) **عَنْ عائِشَة** (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُا) **قالتْ : قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :** ((**الرّحْمُ مُعَلّقةٌ بالعَرْشِ تَقول : مَنْ وَصّلني، وَصّلَهُ اللهُ، ومَنْ قَطَعَني، قَطّعَهُ اللهُ**)). متفق عليه

لە خاتوون عائیشەوە (رەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە کە وتوویەتی : پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : ڕەحم هەڵواسراوە بە عەرشدا و ئەڵێ : ئەو کەسەی من پەیوەند ئەگەیەنێت خوا بیگەیەنێت بە مەبەستەکانی، وە ئەو کەسەیش کە من ئەپچڕێنێت خوا بیبچڕێنێت.

مەبەست پەیوەندی خزمایەتی و جێبەجێکردنی صلەی ڕەحمە.

جا پێویستە لەسەر خاوەن باوەڕان کە پەیوەندی خوێشان و خزمانیان بەتین تر و پتەوتر بکەنەوە و هەرگیز لە بیری پچڕانیدا نەبن.

(52) **عَنْ ابي بَكْرَةُ نُفَيْعِ بنِ الحارِثِ** (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) **قال : قالَ رَسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ((ألا أُنَبِئُكُم بَأَكْبَرِ الكَبائِرِ ؟ -ثلاثاً- قُلْنا : بَلى يا رَسولَ اللهِ، قالَ ((الإشْراكُ بِاللهِ، وعُقوقُ الوالِدَيْنِ)) وكانَ مُتَّكِئاً فَجَلَسَ، فَقالَ : ((ألا وَقَوْلُ الزُورِ وشَهادةُ الزُور)) فما زالَ يُكَرِّرُها حَتّى قُلْنا : لَيْتَهُ سَكَتَ.** متفق عليه

له باوكی بەكره نوفەیعی كوری حاریسەوه ئەگێڕنەوه كە ئەڵێ پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : ئایا گەورەترینی تاوانە گەورەكانتان پێ بڵێم ؟ سێ جار ئەمەی فەرموو، ئێمەیش وتمان : بەڵێ ئەی پێغەمبەری خوا، فەرمووی : هاوبەش دانان بۆ خوا، خراپ جوڵانەوه لەگەڵ دایك و باوك، ئینجا كە شانی دانابوو هەستا دانیشت و فەرمووی ((ئاگادار بن قسەی درۆ، وه شایەتی درۆ)) ئەم قسەیەی هەر دووپات ئەكردەوه بە شێوەیەك كە وتمان : خۆزگە بێ دەنگ ببوایە و زیاتر خۆی ماندوو نەكردایە.

هیوادارم برا و خوشكانی بەڕێزم لەم چوار سیفەتە پارێزراوبن و بەشتێكی زۆر خراپ تەماشایان بكەن، مەبەستمان: 1-شرك 2-خراپ جووڵانەوه لەگەڵ دایك و باوك 3- درۆ كردن 4- شایەدی دان بەدرۆ. سەلامی خوات لێ بێ ئەی پێغەمبەری دڵسۆز و مرۆڤ پەروەر.

(53) **عَنْ ابي سَعيدٍ الخُدْري** (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) **عَنْ النَبّيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال : ((لا تُصاحِبْ إلاّ مِؤْمِناً ولا يَأْكُلْ طَعامَكَ إلاّ تَقي)).** رواه ابو داود والترمذي بإسناد لا بأس به.

له ئەبو سەعیدی خودرییەوه (رەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوه كە پێغەمبەر (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : جگە لە باوەڕدار هاوڕێیەتی كەسی تر

مەکە وە با جگە لە خوا ترس کەسی تر خواردنت نەخوات.

ئاشکرایە ئەگەر مرۆڤ هاوڕێیەتی پیاوی خراپی نەکرد پیاوی خراپ نایەتە لای و نانی ناخوات، واتە سەرەتای فەرموودەکە ئەبێ بە کۆتاییەکەی، بە مانا و مەفهومیەوە.

(54) عنَ ابي هُرَيْرَة (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : ((**إنّ الله تعالى يَقولُ يَوْمَ القِيامَةِ أَيْنَ المُتَحابّونَ بِجَلالي ؟ اليَوْمَ أُظِلُّهُمْ في ظِلّي، يَوْمَ لا ظِلَّ إلاّ ظِلّي**)). رواه مسلم

لە ئەبو هورەیرەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە کە وتوویەتی، پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی بەڕاستی خوای بالاً دەست لە ڕۆژی قیامەتا ئەفەرموێت : کوان ئەوانەی کە لەبەر من یەکتریان خۆش ویستووە ؟ ئەمڕۆ دایان ئەپۆشم لەژێر سێبەری خۆمدا، لەو ڕۆژەی کە هیچ سێبەرێك نىیە بێجگە لە سێبەری خۆم.

جا خۆزگەم بەوانەی کە یەکتریان خۆش ئەوێ لەبەر خوا لەو ڕۆژەدا.

(55) وَعَنْهُ قال : قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : ((**وَالّذي نَفْسي بِيَدِهِ، لا تَدْخُلوا الجَنّةَ حَتّى تُؤْمِنُوا ولا تُؤْمِنوا حَتّى تَحابّوا، أوَ لا أَدُلُّكُمْ على شَيءٍ إذا فَعَلْتُموهُ تَحابَبْتُمْ ؟ أَفْشُوا السَّلامَ بَيْنَكُمْ**)). رواه مسلم

وە هەر لە ئەبو هورەیرەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە کە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : سوێند بەو کەسەی کە گیانی منی بەدەستە، ناچنە بەهەشتەوە هەتاوەکو باوەڕ بە خوا نەهێنن وە باوەڕ ناهێنن هەتاوەکو یەکتریتان خۆش نەوێت، ئایا شتێکتان پێ نەڵێم ئەگەر کردتان یەکتریتان

خۆش ئەوێت ؟ لەناو خۆتان دا زۆر سەلام لەیەکتری بکەن و وشەی سەلام بلاۆ بکەنەوە.

بەداخەوە ئەم فەرموودە گرنگەی پێغەمبەری ئازیز (دروودی خوای لەسەر بێت) پشتگوێ خراوە و یاسای بێگانە لەناومان باوە؟!

سەلام ناوی خوا و وشەی قورئانە

فڕەی دە، هەلەو، میرسی گیانە

(56) عَنْ إبْنِ عُمَرَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُما) قالَ، إنَّ رَسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال: ((أُمِرْتُ أَنْ أُقاتِلَ النّاسَ حَتّى يَشْهَدوا أَنْ لا إلهَ إلاّ اللهَ، و أَنّ مُحَمَّداً رَسولُ الله، و يُقيموا الصَّلاةَ، و يُؤْتُوا الزَّكاةَ، فإذا فَعَلُوا ذلِكَ، عَصَموا مِنّي دِماءَهُم وأَمْوالَهُم إلاّ بِحَقِّ الإسْلامِ، وحِسابُهُم على اللهِ تعالى)). متفق عليه

له عەبدولڵای کوڕی عومەرەوە (ڕەزای خوایان لێ بێت) ئەگێڕنەوە کە بەڕاستی پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : فەرمانم پێدراوە کە جەنگ لەگەڵ خەڵکا بکەم تا شایەتی ئەدەن کە هیچ پەرستراوێکی ڕاست نیە بێجگە لە خوا و، بە ڕاستی }محمد{ پێغەمبەری خوایە و نوێژ بکەن و زەکات بدەن، ئەگەر ئەمەیان کرد ئەوە پاراستوویانە لە من گیان و ماڵیان مەگەر بە مافێکی ئیسلام , وەکو کوشتن لە تۆڵەی کوشتنی ناحەق دا، جا ئیتر لە دڵ دا ڕاست بکەن یان نا، ئەوە حیسابیان بەدەست خوای بالاٌ دەستە، وە خوایش هیچی لێ پەنا نادرێت و ئاگاداری ڕاز و نیازی ناو دڵی مرۆڤە.

(57) عَنْ ابي هُرَيْرَة (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : ((لَمّا خَلَقَ اللهُ الخَلْقَ، كَتَبَ في كِتابِهِ، فَهوَ عِنْدَهُ فَوْقَ العَرْشِ : إنّ رَحْمَتي تَغْلِبُ غَضَبي)). متفق عليه

له ئەبو هوڕەیرەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە کە وتوویەتی پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : کاتێ کە خوا مەخلوقاتی بەدیهێنا لە کتابێکدا کە لای خۆیەتی لەسەر عەرش نوسیویەتی (بەڕاستی سۆز و بەزەییم زاڵە بەسەر توڕەییم دا) واتە " مەخلوقات هەر زۆر بەزوویی سۆز و ڕەحمەتی خوا ئەیانگرێنەوە، وە زۆر درەنگ ڕق و قینی هەڵدەستێت و تۆڵە لە تاوانبار ئەکاتەوە.

یاربّ لك الحمد كما ینبغي لجلال وجهك و عظیم سلطانك.

(58) وعَنْ جابِرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : قالَ رَسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : ((مَثَلُ الصَّلَواتِ الخَمْسِ كَمَثَلِ نَهْرٍ جارٍ غَمْرٍ على بابِ أَحَدِكُم يَغْتَسِلُ مِنْهُ كُلَّ يَوْمٍ خَمْسَ مَرّاتٍ)). رواه مسلم

له جابیرەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە کە وتوویەتی : پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : نموونەی پێنج نوێژەکان وەکو جۆگایەکی ڕۆیشتووی زۆر بە دەرماڵی یەکێك لە ئێوە دا بڕوات و هەموو ڕۆژێك پێنج جار خۆی لێ بشوات وایە " واتە چۆن هیچ چڵکێکی پێوە نامێنێت هەر ئاواش هیچ تاوانێکی پێوە نامێنێ. سوپاس بۆ خوا.

(59) عَنْ أبي هُرَيْرَة (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) أَنَّ رسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال ((لَوْ يَعْلَمُ المُؤْمِنُ ما عِنْدَ اللهِ مِنَ العُقُوبَةِ، ما طَمَعَ بِجَنَّتِهِ أَحَدٌ، وَلَوْ يَعْلَمُ الكافِرُ ما عِنْدَ اللهِ مِنَ الرَّحْمَةِ، ما قَنَطَ مِنْ جَنَّتِهِ أَحَدٌ). رواه مسلم

له ئەبو هورەیرەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە کە بەڕاستی پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویپەتی : ئەگەر باوەڕدار بزانێت خوا چەند تۆڵەی لایە هیچ کەسێك بەتەمای بەهەشت نابێت، وە ئەگەر کافر بزانێت خوا چەند سۆز و بەزەیی لایە، هەرگیز هیچ کەسێك لە بەهەشت نائومێد نابێ.

واتە باوەڕدار نابێ لە عاقیبەتی خۆی ئەمین بێ و نابێ نائومێدیش بێ، بەڵکو بەندایەتی لە نێوان ترسی عاقیبەت و بەتەمای ڕەحمەت و سۆزی خوا ئەنجام بدات.

(60) **وعَنْهُ قال : قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :** ((**لا يَلِجُ النّارَ رَجُلٌ بَكى مِنْ خَشْيَةِ الله حَتّى يَعودَ اللَّبَنُ في الضَرْعِ، ولا يَجْتَمِعُ غُبارٌ في سَبيلِ اللهِ وَ دُخانُ جَهَنَّم**)). رواه الترمذي و قال حديث حسن صحيح

له ئەبو هورەیرەوە (رەزای خوای لیٚ بیٚت) ئەگیٚڕنەوە کە پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی : ناچیٚتە ئاگری دۆزەخەوە ئەو پیاوەی کە لە ترسی خوا بگریت هەتا شیر نەچیٚتەوە گوان — کە ئەمە شتیٚکی مەحالە واتە چوونە دۆزەخی ئەویش مەحالە، وە ئەفەرمویٚ : تۆزیٚ لە ڕیٚگای خوادا بەڕووی ئینسانەوە بنووسیٚت کۆ نابیٚتەوە لەگەڵ دووکەڵی دۆزەخدا.

واتە ئەوکەسەی کە نیەتی راست بیٚ و جیهاد بکات لە ریٚگای خوادا، ناچیٚتە ناو دۆزەخەوە.

(61) **وعنه، عن النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال :** ((**تَعِسٌ عَبْدُ الدّينارِ والدِرْهَمِ والقَطيفةِ و الخَميصَةِ، إنْ أُعْطيَ رَضِيَ، وإنْ لَمْ يُعْطَ لَمْ يَرْضَ**)). رواه البخاري

وە هەر لە ئەبو هورەیرەوە (رەزای خوای لیٚ بیٚت) ئەگیٚڕنەوە کە پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی : با بمریٚت بەندەی دینار و درهەم وپارچە و لیباس، ئەگەر شتی بدریٚتیٚ ڕازی ئەبیٚ وە ئەگەر شتی پیٚ نەدریٚت ڕازی نابیٚت.

واتە : تەنها لە شویٚن بەرژەوەندی و سوودی خۆی ئەگەڕیٚ و ئارەزوو و مەبەستی خۆی ئەپەرستیٚت..

(62) وعَنْهُ قال : قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ((**الدُّنْيا سِجْنُ المُؤْمِنِ وجَنّةُ الكافِرِ**)) رواه مسلم

وەهەر لە ئەبو هورەیرەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە کە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : دونیا بەندیخانەی باوەڕداره و بەهەشتی کافره.

کەی بەندیخانە جێگای ژیانە؟
عەقڵت وردۆکە و ئیشت بزانە
دنیا کێڵگەیە و مەزرەعەی دوایی
لەدەستی نەدەیت بە کەللە بایی
بێ ئێش و ئازار بەبێ دەردی سەر
ناچیتە بەهەشت، نابیت بەختەوەر

(63) وعَنْ كَعْبِ بنِ عِياضٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : سَمِعْتُ رَسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يقول : ((**إنّ لِكُلِّ أُمَّةٍ فِتْنَةٌ، وفِتْنَةُ أُمَّتي المالُ**)). رواهُ الترمذي وقال: حديثٌ حَسَنٌ صحيح

وە لە کەعبی کوڕی عیازەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە کە وتوویەتی بیستم لە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) دەیفەرموو: بە ڕاستی بۆ هەموو گەلێك شتێك بووە بۆ تاقی کردنەوە و بەلا، بەلای ئوممەتی من ئەم ماڵەیە.

واتە: سەروەت و سامانی دونیا هۆی تاقی کردنەوەی باوەڕدارانە، ئەو کەسەی لە ڕێگای ڕاست و دروستەوە بەدەستی بهێنێ و هەروەها لە ڕێگای ڕاست و دروستەوە خەرجی بکات باشە، ئەگینا بەو ماڵە شەرمەزاری هەردوو دونیا دەبێت.

(64) عَنْ أَبي هُرَيْرَة (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) إنَّ رسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال : ((قالَ اللهُ تعالى : أنْفِقْ ياأُبنَ آدمَ يُنْفَقْ عَلَيك)). متفق عليه

له ئەبو هورەیرەوە (رەزای خوای لیّ بیّت) ئەگیّڕنەوە كە بەڕاستی پیّغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیّت) فەرموویەتی : خوای بالاّ دەست ئەفەرمویّت : ببەخشە ئەی بەنی ئادەم پیّت ئەبەخشریّت.

واتە بەخشین نەك مالّ كەم ناكاتەوە بەلّكو زیادی ئەكات.

(65) وعَنْ عَبْدِاللهِ بنِ عَمْرو بن عاصٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُما) أَنَّ رَجُلاً سَألَ رَسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : أيُّ الإسلامِ خَيرٌ ؟ قال : ((تُطْعِمُ الطَّعامَ، وتَقْرأُ السَّلامَ على مَنْ عَرَفْتَ ومَنْ لَمْ تَعْرِف)). متفق عليه

له عەبدوللّای كوڕی عەمری كوڕی عاسەوە (رەزای خوا لە خۆی وباوكی بیّت) ئەگیّڕنەوە كە پیاویّك پرسیاری لە پیّغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیّت) كرد و وتی : ئەی پیّغەمبەری خوا كام بەشەی ئیسلام زۆر چاكترە؟ فەرمووی : خواردن بدەیت و سەلام لەو كەسە بكەیت كە ئەیناسی و لەو كەسەیش كە نایناسیت.

هەروەها لە فەرموودەی تردا هاتووە كە لە ئاخر زەمان دا سەلام تەنها لە ناسراو ئەكریّت.

راستت فەرموە ئەی پیّغەمبەری ئازیز، وا ئیّمە ئیّستە لەو زەمانەدا ئەژین، سەلام لە نەناسراوكردن جیّگای سەرسوڕمانە!!

(66) عن إبْنِ عُمَر (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُما) قال : أخَذَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَنْكِبي فقال : ((كُنْ في الدُّنيا كأنَّكَ غَريبٌ أو عابِرُ سَبيلٍ)). رواه البخاري

له کوڕی عومەرەوە (ڕەزای خوایان لیّ بیّت) ئەگیّڕنەوە کە وتوویەتی : پیّغەمبەری خوا (درودی خوای لەسەر بیّت) شانی گرتم و فەرمووی : لە دونیادا وەکو بیّگانە بە یان وەکو ڕیّبوار.

واتە " وەکو بیّگانە و ڕیّبوار نیّن لە بیری ڕازاندنەوە و خەفەت خواردنی ئەو ڕیّگا و جیّگادا، تۆیش وابە لە تەواوی ئەم دونیادا، بەڕاستی هەمووومان ڕیّبوارین و سەعات بە سەعات و ڕۆژ بە ڕۆژ لە دونیا دوور ئەکەوینەوە و بەرەو مەنزلّی هەمیشەیی ئەڕۆین.

بەلّیّ، بەراستی هەر چرکەیەك لە چرکەکانی کاتژمیّر گورشتیّکن و لە دلّمان ئەدات و کۆتایی تەمەن و قەبر و حیساب و بەهەشت و جەهەنەممان ئەخانەوە بیر.

(67) عَنْ النَّوّاسِ بنِ سَمْعانٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) عن النّبيّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال : ((البِرُّ حُسْنُ الخُلُقِ، والإثْمُ ما حاكَ في نَفْسِكَ، وكَرِهْتَ ان يَطَّلِعَ عليهِ الناسُ)). رواه مسلم

له نەواسی کوڕی سەمعانەوە (ڕەزای خوای لیّ بیّت) ئەگیّڕنەوە کە پیّغەمبەری خوا (درودی خوای لەسەر بیّت) فەرموویەتی : چاکە جوانی ڕەوشتە، وە گوناح ئەوەیە کە دیّت بە دلّتا و پیّت ناخۆشە خەلّك بەوەی ناو دەروونت بزانیّت.

بەڕاستی ئەمە تەرازوویەکی چاکە بۆ ناسینی گوناح و تاوان، هەرچی لە دلّتا بوو پیّت ناخۆش بوو پیّت بزانن، بزانە ئەوە گوناحە و هەرچی زوتر میّشك و دلّی خۆتی لیّ پاك بکەرەوە.

(68) **عَنْ سَعْدِ بنِ ابي وقّاصٍ** (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) **قال : سَمِعْتُ رَسولَ الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يقول** : ((**إنَّ اللّٰهَ يُحِبُ العَبْدَ التَقيّ الغَنيَّ الخَفِيَّ**)). رواه مسلم

له سەعدی کوڕی ئەبی وەقاسەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە کە وتوویەتی : بیستم لە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) کە ئەیفەرموو : بەڕاستی خوا بەندەی پەرهیزکاری دەوڵەمەندی نادیاری خۆش ئەوێت.

واتە : بەو دەوڵەمەندییەی خۆی لێ بایی نەبێت و لووت بەرز نەبێت و پێشێلکاری مافی خەڵکانی تر نەبێ.

(69) **عن عِياضِ بنِ حِمارٍ** (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) **قال : قالَ رسولُ اللّٰهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** : ((**إنّ اللّٰهَ أوْحى إليّ أنْ تَواضَعوا حتّى لا يَفْخَرْ أحدٌ على أحدٍ، ولا يَبْغي أحدٌ على أحدٍ**)). رواه مسلم

له عیازی کوڕی حیمارەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە کە وتوویەتی پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : بەڕاستی خوا نیگای کردووەتە لام کە ئەوەندە خۆتان نزم بکەنەوە هەتا هیچ کەسێك خۆی هەڵنەکێشێ بەسەر کەسی تردا و هیچ کەسێك ستەم لە کەسێکی تر نەکات.

ئەوەیە یەکسانی ڕاستەقینە و بەو شێوەیە مرۆڤ ئەگات بە بەختەوەری هەردو ژیان کە کەس خۆی فەرز نەکات بەسەر کەسی تردا و کەس کەس نەکات بە بەندەی خۆی و هەمو برابن و بەندەی خوا.

(70) عن ابي هُرَيْرَة (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال: قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((ثَلاثةٌ لا يُكَلِمُهُمُ اللهُ يَوْمَ القِيامةِ، ولا يُزكّيهِم، ولا يَنْظُرُ إليْهِم، ولَهُم عَذابٌ أَليمٌ : شَيْخٌ زانٍ، ومَلِكٌ كَذّابٌ، وعائِلٌ مُسْتَكْبِر)) رواه مسلم

له ئەبو هورەیرەوە (رەزای خوای لیٚ بیٚت) ئەگیٚڕنەوە کە وتوویەتی :پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی سیٚ تاقم هەن خوا بە لوتفەوە لە ڕۆژی قیامەتا قسەیان لەگەڵ دا ناکات و پاکیان ناکاتەوە و تەماشایان ناکات وە بۆ ئەوان هەیە سزایەکی پڕ ئیٚش و ژان ئەوانیش ئەمانەن:

1- پیریٚکی زیناکەر.

2- پاشایەکی درۆزن.

3- فەقیریٚکی لووت بەرز و بەفیز.

چونکە هیچکام لەو سیٚکەسە پیٚویستی بەو سیفەتە نیە و زۆر نەگونجاوە لەگەڵیا، بەڵام بەداخەوە ئەمڕۆ بەناو سیاسەتەوە هەر گەورە و سەرۆك و پاشایانن بۆ چاوبەستی لە خەڵك و فریودانیان تا درۆ هەبیٚ راست ناڵیٚن!!

(71) وعنه قال : قال رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ((قال اللهُ عزَّ وجَل: العِزُ إزاري والكِبْرياءُ رِدائي فَمَنْ يُنازِعُني عَذّبْتُهُ)). رواه مسلم

وە هەر لەوەوە ئەگیٚڕنەوە کە وتوویەتی پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی: خوای بەدەسەڵاٚت و گەورە فەرموویەتی دەسەڵاٚت کراسی منە و گەورەیی عەبای منە، جا هەر کەسیٚك لەم دوو سیفەتەدا ناکۆکیم لەگەڵ دا بکات سزای ئەدەم.

واتە عزەت و کبریاء تایبەت بە خوایە و نابیٚ کەس خۆی بە خاوەن عیزەت و گەورەیی بزانیٚت، هەر کەس بە هی خۆی بزانیٚت شەڕ لەگەڵ خوادا ئەکات، ئاشکرایە لەو شەڕەیشدا هەرگیز سەرناکەویٚ و نایباتەوە.

(72) **عن ابي الدَرداء (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) ان النبيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال: ((ما مِنْ شَيءٍ اثْقَلُ في ميزانِ المُؤْمِنِ يَوْمَ القِيامَةِ مِنْ حُسْنِ الخُلُقِ، وإنَّ اللهَ يُبغِضُ الفاحِشَ البَذيء.))**. رواه الترمذي وقال: حديثٌ حسنٌ صحيحٌ

له ئەبو دەردائەوە (رەزای خوای لیّ بیّت) ئەگیّڕنەوە كە بەڕاستی پیّغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیّت) فەرموویەتی هیچ شتیّك لە كیّشانەی باوەڕداردا لە ڕۆژی قیامەتا قورستر نیە لە ڕەوشت جوانی، وە بەڕاستی داویّن پیسی و زمان پیسی ڕق و تورەیی خوا دروست ئەكات. خوا پەنامان بدات لە ڕق و تورەیی خۆی.

(73) **عن عائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُا) أَنَّ النبيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال : ((إنّ الرِفْقَ لا يَكونُ في شَيءٍ إلاّ زانَهُ، ولا يُنْزَعُ مِنْ شَيءٍ إلاّ شانَهُ))**. رواه مسلم

له خاتوون عائیشەوە (رەزای خوای لیّ بیّت) ئەگیّڕنەوە كە پیّغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیّت) فەرموویەتی : نەرم و نیانی لە هەر شتیّك دا بیّت جوانی ئەكات، وە لە هەر شتیّك دا نەبیّت ناشیرنی ئەكات.

واتە لەسەرخۆیی و نەرم و نیانی ئیشەكانی مرۆڤ جوان ئەكات، بە پیّچەوانەوە پەلەكردن و بیّ ئارامی ئیشەكانی ناشیرین و ناپەسند ئەكات.

(74) **عَنْ ابي يَعْلى مَعْقِلِ بنِ يَسارٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : سَمِعْتُ رسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يقول : ((ما مِنْ عَبْدٍ يَسْتَرْعيهِ اللهُ رَعِيّةَ، يَموتُ يَومَ يَموتُ و هُوَ غاشٌ لِرَعيَتِهِ، إلاّ حَرّمَ اللهُ عليهِ الجَنّة))**. متفق عليه

له باوكی یەعلا مەعقلی كوڕی یەسار ئەگیّڕنەوە كە وتوویەتی : بیستوومە لە

پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) کە ئەیفەرموو : هیچ بەندەیەکی خوا نیەیە کە خوا بیکات بە سەرپەرشت، بمرێت، ئەو ڕۆژەی کە ئەمرێت ناپاك و خیانەتکار بێت بۆ ژێردەستەکانی مەگەر خوا بەهەشتی لیّ قەدەغە کردبێت.

واتە خیانەتکاران بەژێردەستەکانیان ئەچنە دۆزەخەوە و بەهەشت قەدەغەیە لیّیان.

(75) وعَنْ عبدِاللهِ بنِ عَمْرو بنِ عاصٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُما) قال : قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ((إنّ المُقْسِطينَ عِنْدَ اللهِ على مَنابِرِ مِنْ نورٍ، الّذينَ يَعْدِلونَ في حُكْمِهِم وأَهْليهِم وما وُلوا)). رواه مسلم

لە عەبدوڵڵای کوڕی عەمری کوڕی عاسەوە (ڕەزای خوا لە خۆی و باوکی بێت) ئەگێڕنەوە کە وتوویەتی : پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : داد پەروەران لەلای خوا لەسەر مینبەرەکانی نورن، ئەوانەی کە دادگەر بوون لە حوکمەکانیان و لەناو خێزانیان و لەگەڵ ئەوانەی کە کراون بە سەرپەرشتیان.

(76) عنْ إبْن عُمَر (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُما) عن النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال ((عَلى المَرْءِ المُسْلِمِ السَمْعُ و الطّاعَةُ فيما أحَبَّ و كَرِهَ، إلاّ أنْ يُؤْمَرَ بِمَعْصِيةٍ، فإذا أُمِرَ بِمَعْصِيةٍ فَلا سَمْعَ ولا طاعَةَ)). متفق عليه

لە عەبدوڵلای کوڕی عەمرەوە (ڕەزای خوایان لیّ بێت) ئەگێڕنەوە کە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : ئەرکی سەرشانی پیاوی موسڵمانە کە گویّ بگرێت و پەیڕەوی بکات لەو شتەدا کە پیّی خۆشە و لەوەشدا کەپیّی ناخۆش بێت، مەگەر فەرمانی تاوانی پیّ بدرێت، جا ئەگەر فەرمانی تاوانی

بەسەردا درا، نە گویٚ گرتن هەیە و نە پەیڕەوی.

(77) **وعن ابن عباس (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُما) ان رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال : ((مَنْ كَرِهَ مِنْ أميرِهِ شَيْئاً فَلْيَصْبِرْ، فَإنّهُ مَنْ خَرَجَ مِنَ السُلْطانِ شِبْراً، ماتَ مَيْتَةً جاهِلِيةً))**. متفق عليه

لە عەبدوڵڵای کوڕی عەباسەوە (ڕەزای خوایان لیٚ بیٚت) ئەگیٚڕنەوە کە پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی : هەر شتیٚکی ناڕیٚکی بە فەرماندەیەکەوە بینی با خۆی بگریٚ بەڕاستی هەر کەسیٚك لەژیٚر دەسەلاٚتی دەسەلاٚتدار-هی موسڵمان- بە ئەندازەی بستیٚك دەرچیٚت وەکو مردووە نەفامەکان ئەمریٚت.

(78) **عنْ ابي هُرَيْرة (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) انَّ رسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال : ((إنّكُم سَتَحْرِصونَ على الإمارةِ، وسَتَكونُ نَدامَةً يَوْمَ القِيامةِ))**. رواه البخاري

لە ئەبو هورەیرەوە (ڕەزای خوای لیٚ بیٚت) ئەگیٚڕنەوە کە بەڕاستی پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی : بەڕاستی ئیٚوە لە داهاتوودا داکۆکی ئەکەن لەسەر ئەمیری و بەڕیٚوەبەری و لەپاشدا لە قیامەتا پەشیمان ئەبنەوە.

واتە سەرەتاکەی خۆشە و زۆر هەوڵی بۆ ئەدەن بەلاٚم کۆتاییەکەی ناخۆشە و پەشیمانی وتراوە (**نِعمَتِ المُرضِعةُ و بِئسَتِ الفاطمةُ**).

(79) عن عائشة (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُا) قالت : قال رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : ((إذا أرادَ اللهُ بِالأميرِ خَيْراً جَعَلَ لَهُ وَزيرَ صِدقٍ، إنْ نَسِيَ ذَكَّرَهُ، وإنْ ذَكَّرَ أعانَهُ، وإذا أرادَ بِهِ غَيْرَ ذلِكَ جَعَلَ لَهُ وَزيرَ سوءٍ، إنْ نَسيَ لَمْ يُذَكِّرْهُ، وإنْ ذَكَّرَ لَمْ يُعِنْهُ)). رواهُ ابو داود بإسنادٍ جيّدٍ على شَرْطِ مسلم

له خاتوون عائیشەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە کە پێغەمبەری خوا (درودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : ئەگەر خوا ئیرادەی خەیری بە کاربەدەستێك کرد، یارمەتی دەرێکی ڕاستی بۆ ئەگەیەنێت، ئەگەر لەبیری چوو ئەیخاتەوە بیری، وە ئەگەر لەبیری بوو یارمەتی ئەدات — بۆ ئەنجام دانی- وە ئەگەر غەیری ئەوەی مەبەست بوو یارمەتی دەرێکی خراپی پێ ئەدات، ئەگەر لە بیری چوو نایخاتەوە بیری، وە ئەگەر لە بیری بوو یارمەتی نادات.

(80) عن عِمْرانِ بنِ حُصَينٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُما) قال : قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : ((الحَياءُ لا يَأْتي إلاّ بِخَيْرٍ)). متفق عليه

له عیمرانی کوڕی حوصەینەوە (ڕەزای خوایان لێ بێت) ئەگێڕنەوە کە وتوویەتی : پێغەمبەری خوا (درودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : شەرم هەموو کاتێك خێر لەگەڵ خۆی دەهێنێت.

واتە هەموو دەم مایەی خێرە بۆ مرۆڤ.

(81) عنْ عبدِاللهِ بنِ عَمْرو بنِ عاصٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُما)، أَنّ رسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال : ((أَرْبَعٌ مَنْ كُنّ فيهِ كانَ مُنافِقاً خالِصاً. ومَنْ كانَتْ فيهِ خِصْلَةٌ منهُنّ كانَتْ فيهِ خِصْلةٌ مِنَ النِفاقِ حَتّى يَدَعَها : إذا أُؤْتُمِنَ خانَ، وإذا حَدّثَ كذبَ، وإذا عاهَدَ غَدَرَ، وإذا خاصَمَ فَجَرَ)). متفق عليه

له عەبدوڵڵای كوڕی عەمری كوڕی عاسەوە (ڕەزای خوا لە خۆی و باوكی بێت) ئەگێڕنەوە كە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : چوار شت هەن هەر كەسێك ئەو چوار شتەی تێدا بوو، ئەوە مونافقێكی تەواوە، وە هەر كەسێك یەكێكی لەوانەی تێدا بێت ئەوا ڕەوشتێكی مونافقی تێدایە، هەتا وازی لێ دەهێنێ :

1- هەركاتێ كرا بە ئەمین خیانەت ئەكات.

2- هەر كاتێ قسەی كرد درۆ ئەكات.

3- وە هەر كاتێك پەیمانی دا خیانەت بكات و گوێ بە پەیمانەكە نەدات.

4- هەر كاتێك شەڕ و هەرای كرد لە سنوور تێدەپەڕێنێت.

(82) عَنْ عَدي بنِ حاتَم (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : قال رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((إتقوا النار ولو بِشِقِ تمرةٍ، فمن لمْ يَجِدْ فبِكَلِمةٍ طيّبةٍ)). متفق عليه

له عەدی كوڕی حاتەمەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە كە وتوویەتی پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : خۆتان لە ئاگر بپارێزن، ئەگەر بە لەتە خورمایەكیش بێت، ئەگەر لەتە خورمایەكیش نەبوو، بە قسەیەكی چاك و خۆش.

واتە " ئاگر سەختە و خوا بەڕەحمە، لەوانەیە بە شتێكی بچووك خوا لە ئاگر ڕزگاری بكات.

(83) عن ابي هُرَيْرَةُ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) انَّ النبيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال: ((مَنْ كانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ واليومِ الآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ، ومَنْ كانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ واليَومِ الآخِرِ فلْيَصِلْ رَحِمَهُ، ومَنْ كانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ واليومِ الآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْراَ أو لِيَصْمُت)). متفق عليه

له ئەبو هورەیرەوە (رەزای خوای لیّ بیّت) ئەگیّڕنەوە کە پیّغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیّت) فەرموویەتی : هەر کەسیّك باوەڕی هیّناوە بە خوا و بە ڕۆژی دوایی، با ڕیّزی میوان بگریّت، وە هەر کەسیّك باوەڕی هیّناوە بە خوا و بە ڕۆژی دوایی با سیلەی ڕەحمی جیّ بە جیّ بکات، واتە : سەردان و چاکە کردن لەگەڵ خزم و کەس و کاردا، وە هەر کەسیّك باوەڕی هیّناوە بە خوا و ڕۆژی دوایی با قسەی خیّر بکات، یان بیّ دەنگ بیّت.

(84) **وعنه** (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) **انّ رسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال:** ((**لا يَنْظُرُ اللهُ يَوْمَ القِيامَةِ الى مَنْ جَرّ إزارَهُ بَطَراً**)) متفق عليه

وه هەر لە ئەبو هورەیرەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە کە بە ڕاستی پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : خوا لە ڕۆژی قیامەتا-بە لوتفەوە— سەیری ئەو کەسە ناکات کە کراسەکەی درێژ بکات بۆ بەر پێی بە مەبەستی فیز کردن بەسەر خەڵکدا.

واتە دامێنی شۆڕ بێت و لە گۆزینگی پێی بێتە خوارەوە.

(85) **وعَنْهُ** (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) **عن النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال :** ((**ما اسْفَلَ مِنَ الكَعْبَيْنِ مِنَ الإزارِ فَفي النّارِ**)) رواه البخاري

وه هەر لەوەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە کە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : ئەو پانتۆڵەی —شەرواڵ- کە بکەوێتە خوارەوەی گۆزینگەوە —قولە پێ- لەناو ئاگردایە.

واتە : حەرامە کراس و پانتۆڵ شۆڕ کردنەوە بۆ خوارەوەی قاپەوە.

(86) **عن حُذيفةَ بن اليمان** (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) **ان رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** ((**لَعَنَ من جَلَسَ وَسَطَ الحَلْقةِ**)). رواه ابو داود بإسناد حسن.

وه لە حوزەیفەی کوڕی یەمانەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە کە بە ڕاستی پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) نەفرەتی کردووە لەو کەسەی کە لەناوەڕاستی ئەڵقەی دانیشتنی خەڵك دا دابنیشێت.

(87) عنْ ابي هُرَيْرة (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) أنّ رسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال: ((يُسَلِّمُ الراكِبُ على الماشي، والماشي على القاعِدِ، والقَليلُ على الكَثير)). متفق عليه

وه له ئه‌بو هوره‌یره‌وه (ره‌زای خوای لیٚ بیٚت) ئه‌گیٚڕنه‌وه كه به‌ڕاستی پیٚغه‌مبه‌ری خوا (درودی خوای له‌سه‌ر بیٚت) فه‌رموویه‌تی : سواره سه‌لام له پیاده ئه‌كات پیاده له دانیشتوو، وه كه‌م له زۆر.

وه له هه‌ندیٚ ڕیوایه‌تی تردا هاتووه كه بچووك سه‌لام ئه‌كات له گه‌وره ((و يُسَلِّمُ الصغيرُ على الكبير)).

(88) وعنهُ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : قالَ رسولُ الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : ((ثَلاثُ دَعَواتٍ مستجاباتٌ لا شَكَ فيهِنّ : دعوةُ المَظْلومِ، ودَعْوَةُ المسافِرِ، ودَعْوَةُ الوالِدِ على وَلَدِهِ)). رواه أبو داود و الترمذي وقال : حديث حسن

وه هه‌ر له‌وه‌وه هاتووه كه پیٚغه‌مبه‌ری خوا (درودی خوای له‌سه‌ر بیٚت) فه‌رموویه‌تی : سیٚ نزا وه‌لاٚم ئه‌درێنه‌وه هیچ گومانی تیٚدا نیٚیه "

1- نزای سته‌م لیٚكراو.

2- نزای ڕیٚبوار.

3- نزای باوك دژی منالٚی.

چونكه باوك منالٚی خۆی زۆر خۆش ئه‌ویٚ، وه‌ختیٚ منالٚ وه‌ها له‌گه‌لٚی جوولاٚیه‌وه و بیٚزاری كرد و ئه‌و هه‌موو سۆز و ڕه‌حمه‌ی له‌بیر برده‌وه، ئاشكرایه سه‌خت ترین ئازاری پیٚ گه‌یاندووه و زۆر دلٚی ڕه‌نجاندووه، خوایش مافی پیٚ ئه‌دا و نزاكه‌ی وه‌ر ئه‌گریٚت.

(89) و عنهُ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : ((لا يَحِلُّ لإمْرَأةٍ تُؤْمِنُ باللهِ و اليَومِ الآخِرِ تُسافِرُ مَسيرَةَ يَوْمٍ ولَيْلَةٍ إلاَ مَعَ ذي مَحْرَمٍ عَلَيها)). متفق عليه

وه هەر لەوەوە هاتووە كە وتوويەتی پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموويەتی : ڕەوا نیيە بۆ هيچ ئافرەتێك كە باوەڕی بە خوا و ڕۆژی دوايی هەبێت شەو و ڕۆژێك بەسەفەر بچێت، مەگەر مەحرەمێكی لەگەڵدا هەبێت.

بە داخەوە بە مانگ، و نيو ساڵ بەسەفەر ئەچێت و لە خوێندنگاكان كوڕ و كچ تێكەڵ ئەبن و لافی ئيسلاميش لێ ئەدەين.*

(90) عن عُثْمانِ بنِ عفّانٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : ((خَيْرُكُم مَنْ تَعَلّم القُرآنَ وعَلّمهُ)). رواه البخاري

لە عوسمانی كوڕی عەففانەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە كە وتوويەتی : پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموويەتی : چاكترينی ئێوە ئەو كەسەيە كە خۆی فێری قورئان بوو بێت و خەڵكيش فێر بكات.

* ئەمە بەو مەبەستە نیيە كە ئافرەت نەخوێنێ، بەڵكو بەو مەبەستەيە كە چۆن لە وڵاتی ئيسلامیدا ئاوا دژايەتی فەرمانی ئيسلام و پێغەمبەرەكەی بكرێت ؟! بۆ دەبێ ملياردەها پارەی وڵات خەرجی چەك و شتی بێ سوود بكرێت، بەڵام نەتوانرێت جێگای ئابڕوومەندانە و نزيك بە ماڵ بۆ ئافرەتانی ساز بكرێت؟!!

(91) **عنْ عُمَرِ ابنِ الخَطّابِ** (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) **انّ النبيَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال** : ((**إنّ اللهَ يَرْفَعُ بِهذا الكِتابِ أقْواماً ويَضَعُ بِهِ آخَرين**)). رواه مسلم

له عومەری کوڕی خەتتابەوە (ڕەزای خوای لیّ بیّت) ئەگیّڕنەوە کە پیّغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیّت) فەرموویەتی : بەڕاستی بەم قورئانە گەلیّك نەتەوە بەرز ئەکاتەوە و گەلیّکی تریش نزم ئەکاتەوە.

واتە ئەو کەسەی پەیڕەوی ئەم قورئانە بکات خوا پلە و پایەی دونیا و قیامەتی بەرز ئەکاتەوە و ئەوەی گویّی پیّ نەدات خوای گەورە لە هەردوو ژیاندا نزم و سەرشۆڕی ئەکات.

(92) **عن ابي هُرَيْرَة** (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) **قال** : **سَمِعْتُ رسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يقول** : ((**ما أذِنَ اللهُ لِشيءٍ، ما أُذِنَ لِنبيّ حَسَنِ الصَوْتِ يَتَغَنّى بالقُرآنِ يَجْهَرُ بِهِ**)). متفق عليه

له ئەبو هورەیرەوە (ڕەزای خوای لیّ بیّت) ئەگیّڕنەوە کە وتوویەتی : بیستوومە لە پیّغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیّت) کە ئەیفەرموو : خوا ماوەی نەداوە بە هیچ شتیّك وەکو ئەو ماوەیە کە داویّتی بە پیّغەمبەریّکی دەنگ خۆش کە بە لاوانەوە قورئان بخویّنیّ و دەنگی بۆ بەرز بکاتەوە.

واتە : خویّندنی قورئانی دەنگ خۆشان شتیّکی جوان و پەسندە، با بە دەنگی بەرزیش بیّت، مادام سەر لە خەلّکی تر تیّك نەدات.

(93) عَنْ بُرَيدةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : ((مَنْ تَرَكَ صلاةَ العَصْرِ فَقَد حَبِطَ عَمَلُهَ)). رواه البخاري

له بورەیدەوە (ڕەزای خوای لیٚ بیٚت) ئەگیٚڕنەوە کە پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی : هەر کەسیٚك واز لە نویٚژی عەسر بهیٚنیٚت، بەڕاستی کرداری چاکەی هەڵدەوەشیٚتەوە.

واتە" نویٚژی عەسر زۆر گرنگە و پیٚویستە هەرگیز نەفەوتیٚت.

(94) عنْ ابي هُرَيْرَة (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال: قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((مَنْ غَدا إلى المَسْجِدِ أو راحَ، أعَدّ اللهُ لَهُ في الجَنّةِ نُزُلاً، كُلّما غَدا وراحَ)). متفق عليه

له ئەبو هورەیرەوە (ڕەزای خوای لیٚ بیٚت) ئەگیٚڕنەوە کە وتوویەتی پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی: هەرکەسیٚك بەیانی یان ئیٚوارە بچیٚت بۆ مزگەوت، خوا ئامادەی کردووە بۆی میٚوانداربیەك لە بەهەشتا هەر بەیانی و ئیٚوارەیەك کە ئەچیٚت.

واتە بە گویٚرەی زۆری هاتووچۆکەی میٚوانداریيەکانی خۆی لە بەهەشتا بۆ زۆر ئەبیٚت.

(95) عن ابن عُمَرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) انّ رسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال : ((صَلاةُ الجَماعَةِ أفْضَلُ مِنْ صَلاةِ الفَذِّ بِسَبعٍ وعِشْرينَ دَرَجة)). متفق عليه

له عەبدوڵڵای کوڕی عومەرەوە (ڕەزای خوایان لیٚ بیٚت) ئەگیٚڕنەوە کە پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی : نویٚژی جەماعەت گەورەترە لە نویٚژی تاك بە بیست و حەوت پلە.

هیوادارم كه نوێژی جه‌ماعه‌تی موسڵمانان نه‌فه‌وتێ و له‌و چاكه به‌نرخه بێ به‌ش نه‌بن و دوعای خێریش بۆ ئه‌م برایه‌ی خۆتان بكه‌ن.

(96) وعن ابي هُرَيْرَة (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال: قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((لَيْسَ صَلاةٌ اثْقَلَ على المُنافِقينَ مِنْ صَلاةِ الفَجْرِ والعِشاءِ ولَوْ يَعْلَمونَ ما فيهِما لأتَوْهُما ولَوْ حَبْواً)). متفق عليه

له‌ ئه‌بو هوره‌یره‌وه‌ (ره‌زای خوای لێ بێت) ئه‌گێڕنه‌وه‌ كه‌ وتوویه‌تی : پێغه‌مبه‌ری خوا (دروودی خوای له‌سه‌ر بێت) فه‌رموویه‌تی : هیچ نوێژێك له‌ نوێژی به‌یانی و عیشا قورستر نی‌یه‌ له‌ لای مونافیقان، وه‌ ئه‌گه‌ر بزانن چه‌ند فه‌ڕ و به‌ره‌كه‌تیان تێدایه‌، ئه‌چن بۆ ئه‌نجامدانیان ئه‌گه‌ر به‌ گاگۆلكه‌یش بێت.

له‌ خوا ئه‌پاڕێمه‌وه‌ كه‌ له‌ سیفه‌تی مونافقان دوورمان بخاته‌وه‌.

(97) و عَنْ إبنِ مَسْعودٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : سَألتُ رسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : ايُّ الأعْمالِ أفضلُ ؟ قالَ : ((الصَّلاةُ على وَقْتِها)) قُلْتُ : ثُمّ ايُّ ؟ قالَ : ((بِرُّ الوالِدَيْنِ)) قُلْتُ : ثُمّ ايُّ ؟ قال : ((الجِهادُ في سَبيلِ اللهِ)). متفق عليه

له‌ عه‌بدوڵڵای كوڕی مه‌سعوده‌وه‌ (ره‌زای خوای لێ بێت) هاتووه‌ كه‌ ئه‌ڵێ پرسیارم له‌ پێغه‌مبه‌ری خوا (دروودی خوای له‌سه‌ر بێت) كرد و وتم : كام كردار گه‌وره‌تره‌ ؟ فه‌رمووی : نوێژ له‌ كاتی خۆیدا. وتم له‌پاش ئه‌وه‌ چی تر ؟ فه‌رمووی : چاكه‌ كردن له‌گه‌ڵ دایك و باوك دا. وتم له‌پاش ئه‌وه‌ چی تر ؟ فه‌رمووی : غه‌زا كردن له‌ ڕێگای خوادا.

(98) عن جابِرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : سَمِعتُ رسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يقول : ((إنّ بَيْنَ الرّجُلِ و بَيْنَ الشِّرْكِ والكُفْرِ تَرْكُ الصَّلاةِ)). رواه مسلم

له جابیرەوە (رەزای خوای لیٚ بیٚت) هاتووە کە ئەڵیٚ بیستم لە پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) ئەیفەرموو : جیاوازی لەنیٚوان پیاوی باوەڕدار و موشریك و کافردا، واز هیٚنانە لە نویٚژ.

واتە " نیشانەی جیاکەرەوەی باوەڕدار لە کافر و موشریك نویٚژ کردنە، کە نویٚژ نەبوو جیاوازی نامیٚنیٚتەوە. لەسەر ئەم فەرموودەیە هەندیٚك زانا نویٚژ نەکەر بە کافر ئەزانن و حەقیان بە دەستە.

(99) عن أنَسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((سَوُّوا صُفوفَكُم فإنّ تَسْوِيةَ الصَّفِ مِنْ تَمامِ الصَّلاةِ)). متفق عليه

له ئەنەسەوە (رەزای خوای لیٚ بیٚت) هاتووە کە پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) ئەفەرمویٚت : ڕیزەکانی نویٚژتان ڕیٚك خەن - لاق لە لاق و شان لە شان بدات - چونکە ڕیٚك و پیٚکی ڕیز بەشیٚکە لە تەواوکەری نویٚژ.

بە داخەوە لە هەموو بارەیەکەوە لامان داوە لە ڕەوشت و فەرمانی پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) تەنانەت زۆر کەس هەیە کە داوای ڕیٚك و پیٚکی ڕیزی لیٚ بکەیت لەباتی ئەنجام دان بە پەلە، زۆر تورە دەبیٚت، جاری وایش هەیە لە مزگەوت و جەماعەت دەرئەچیٚت !!.

(100) عن عبدِالله بنِ مُغَفَّل (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : قال رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : ((بَيْنَ كُلِّ أَذانَين صَلاةٌ، بَيْنَ كُلِّ أَذانَينِ صَلاةٌ، بَيْنَ كُلِّ أَذانَينِ صَلاةٌ)) قالَ في الثالِثةِ: ((لِمَنْ شاءَ)). متفق عليه

لە عەبدوڵڵای کوڕی موغەففەلەوە (ڕەزای خوای لیَ بێت) هاتووە کە وتوویەتی پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : لە نێوان هەموو بانگ و قامەتێکدا نوێژ کردن هەیە، لە نێوان هەموو بانگ و قامەتێکدا نوێژ کردن هەیە، لە نێوان هەموو بانگ و قامەتێکدا نوێژ کردن هەیە، لە جاری سێیەم دا فەرمووی: بۆ کەسێ مەیلی لێ بێت.

واتە ئەو نوێژە سوننەتە و پێش هەموو فەرزەکان ئەکات لەپاش بانگ، تەنانەت عەسر و هەینیش، خواش زاناترە.

(101) **عَنْ عائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُا) عن النبيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال : ((رَكعَتا الفَجْرِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيا وما فيها))**. رواه مسلم

لە خاتوون عائیشەوە (ڕەزای خوای لیَ بێت) هاتووە کە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : دوو ڕکات نوێژی سوننەتی پێش نوێژی بەیانی چاکترە لە دونیا و هەرچی لەناو دونیا دا هەیە.

براکان فرسەتە و لەدەستی مەدەن.

(102) **عَنْ أُمِّ حَبيبَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُا) قالتْ : قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((مَنْ حافَظَ على أربَعِ رَكَعاتٍ قَبْلَ الظُهْرِ، وأربَعٍ بَعْدَها، حَرّمهُ اللهُ على النّار))**. رواه ابو داود و الترمذی وقال : حديث حسنٌ صحيح.

لە ئومو حەبیبەوە (ڕەزای خوای لیَ بێت) هاتووە کە وتوویەتی : پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : هەر کەسێك چوار رکات پێش نوێژی

نیوەڕۆ و چوار ڕکات نوێژی دوای نیوەڕۆ نەفەوتێنێ خوا ئاگری دۆزەخ لەو قەدەغە ئەکات، واتە ناچێتە دۆزەخەوە.

ولله الحمد في الأولى و الآخرة.

(103) عَنْ إبنِ عُمَرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُما) عَنِ النَبيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال: ((رَحِمَ اللهُ امْرَأً صَلّى قَبْلَ العَصْرِ أرْبَعاً)). رواه ابو داود والترمذي وقال : حديث حسن.

له عەبدوڵڵای کوڕی عومەرەوە (ڕەزای خوایان لێ بێت)هاتووە کە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : ڕەحمەتی خوا لەو کەسە بێت کە چوار ڕکات نوێژی سوننەتی پێش عەسری کرد.

واتە " پێش نوێژی عەسر سوننەت هەیە، چ دوو ڕکات بێت وەکو لە حەدیسی عەبدوڵڵای کوڕی موغەففەلدا هاتووە، یان چوار، وەکو لێرەدا فەرمووی.

(104) عن زَيْدِ بنِ ثابِتٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) انّ النَبيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال : ((صَلّوا أيُّها النّاسُ في بيوتِكُم، فإنّ أفْضَلَ صَلاةِ المَرْءِ في بَيْتِهِ إلاّ المَكْتوبَة)). متفق عليه

له زەیدی کوڕی سابیتەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) هاتووە کە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : ئەی خەڵکینە لەماڵی خۆتاندا نوێژ بکەن، بەڕاستی بە بەرەکەتترین نوێژی مرۆڤ ئەو نوێژەیە کە لە ماڵی خۆیدا ئەیکات، بێجگە لە فەڕزەکان کە لە مزگەوتدا خێریان زیاترە.

(105) عَنْ إبْنِ عُمَرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُما) عنِ النَبيّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال: ((إجْعَلُوا آخِرَ صَلاتِكُم باللّيلِ وِتْراَ)). متفق عليه

له عەبدوڵڵای کوڕی عومەرەوە (ڕەزای خوایان لێ بێت) هاتووە کە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : نوێژی تاك بخەنە کۆتایی نوێژەکەی شەوتانەوە.

واتە" ئەو کەسانەی کە دڵنیان کە شەو هەڵئەسنەوە با نوێژی تاك (وتر) بخەنە ئاخرەوە.

(106) عنْ ابي قَتادَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((إذا دَخَلَ أحَدُكُم المَسْجِدَ فَلا يَجْلِسَ حتّى يُصَلِّي رَكْعَتَيْن)). متفق عليه

له ئەبو قەتادەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) هاتووە کە وتوویەتی : پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : هەرکام لەئێوە چوونە مزگەوتەوە با دانەنیشێت هەتا دوو ڕکات نوێژ ئەکات.

جێگای کەمتەرخەمی و داخە مسوڵمانان لەبەر نەزانی یان دورکەوتنەوە لە ئایین زۆرجار ئەچنە مزگەوتەوە و بۆ ئەنجامدانی شتێکی سادە، دادەنیشن و گوێ بەم سوننەتە نادرێت، بۆ نمونە ئەگەر کەسێ بۆ سەرخۆشی بچێتە مزگەوتێکەوە و دو رکات سوننەت بکات ئینجا دانیشێ و سەرخۆشی لە کابرا بکات، لەوانەیە ئەگەر بە شێتی دانەنێن و زۆر بە سوکی تەماشی ئەکەن، ئەگەرچی ئیشەکەی ئەو زۆر ڕێك و پێك تر و جوانترە لە ڕوانگەی ئایینەوە..

بەڵێ ڕاستی فەرمووە پێشەوای مەزنمان(دروودی خوای لەسەر بێت): ((ئایین بە غەریبی هاتوە و غەریبیش ئەبێتەوە)).. ئەی خۆیست و نوری چاومان، ئا ئەمڕۆ ئێمە بەچاوی خۆمان ئەو غەریبیە ئەبینین و تاڵاوی ئەخۆینەوە.

(107) **عَنْ إبْنِ عُمَرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُما) عنِ النَبيِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال:** ((**أُحْفُوا الشَوارِبَ وأَعْفُوا اللُّحى**)). متفق عليه

له عەبدوڵڵای کوڕی عومەرەوە (ڕەزای خوایان لێ بێت) هاتووە کە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : بەر سمێڵتان بکەن و واز لە ڕیشتان بهێنن.

بەداخەوە ئەمڕۆ ڕاست بە پێچەوانەوە موسڵمانان ئەجووڵێنەوە! خوا بە ڕەحمی خۆی ڕەحممان پێ بکات و لەو هەڵە و چاوەشەکارییە ڕزگارمان بکات و بمانکات بە قوتابی ڕاستەقینەی قوتابخانەی پێغەمبەرە ئازیزەکەمان.. ئامین.

(108) **عنْ ابي هُرَيْرَة (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : سَمِعْتُ رسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يقول:** ((**مَنْ حَجّ، فَلَمْ يَرْفُث و لَمْ يَفْسُق، رَجَعَ كَيَوْمٍ وَلَدَتْهُ أمُهُ**)). متفق عليه

لە ئەبو هورەیرەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە کە وتوویەتی : بیستوومە لە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) کە فەرموویەتی : هەر کەسێك حەج بکات، جا لەو حەجەدا نە جیماع بکات و نە ئیش و قسەی خراپ بکات، ئەگەڕێتەوە بۆ ماڵەوە وەکو ئەو ڕۆژەی کە تازە لەدایك بووبێت و هیچ تاوانێکی بەسەرەوە نامێنێ و پاك ئەبێتەوە. ولله الحمد.

(109) عن ابي ذرٍّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : قُلْتُ يا رسولَ اللهِ أيُّ العَمَلِ أفْضَلُ؟ قالَ : ((الإيمانُ باللهِ، والجِهادُ في سَبيلهِ)). متفق عليه

له ئەبو زەڕەوه هاتووه (رەزای خوای لیٚ بیٚت) كه وتوویەتی : وتم ئەی پیٚغەمبەری خوا كام ئیش گەورەتره ؟ فەرمووی : باوەڕ به خوا و غەزا كردن له ڕیٚگای خوادا.

ووشەی جیهاد، له شەرعدا مەبەستی غەزایه و نابیٚ به شیٚوەی تر مانا بكریٚت، مەگەر بەڵگەی ڕوونی لەسەر هەبیٚت، چونكه وشەی صلاة، زكاة ، حجّ، جیهاد، لەشەرعدا مانای تایبەتی خۆیان هەیه و نابیٚ بیٚ بەڵگه لیٚیان لابدریٚت.

(110) وعن أنس (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) انَّ رسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال: ((لَغَدْوَةٌ في سَبيلِ اللهِ، أوْ رَوْحَةٌ، خَيْرٌ مِنَ الدُّنيا و ما فيها)). متفق عليه

له ئەنەسەوه (رەزای خوای لیٚ بیٚت) هاتووه كه پیٚغەمبەری خوا (درودی خوای لەسەر بیٚت) ئەفەرمویٚت : چوونه غەزایەكی بەیانی له پیٚناوی خوادا، یان ئیٚواره غەزایەك له پیٚناوی خوادا گەورەتره و چاكتره له دونیا و ئەوەی كه له دونیادا هەیه.

بەڵیٚ یاره بەڕیٚزەكانی پیٚغەمبەری خوا (درودی خوای لەسەر بیٚت) باوەڕی ڕاستیان بەم فەرموودانەی پیٚغەمبەر بوو، بۆیه هەر كه جاڕی جیهاد و غەزا ئەدرا، به پەله ئاماده ئەبوون.

بەڵام بەناو مسوڵمانانی ئەمڕۆ بۆ دورخستنەوەی خەڵك له ڕاستیەكانی ئیسلام و ترسان له دوژمنانی ئایین، بۆ پاساودانی جیهاد هەزار و یەك بەهانه ئەتاشن بیٚ ئەوەی ترسیان له خوا هەبیٚت و لەسەر بیدعەیەك دەیان كۆڕ و ئاهەنگ ساز ئەكەن، بەڵام سەدان ئایەت و هەزاران فەرمودەی سەبارەت به جیهاد پشت گویٚ ئەخەن؟!

(111) عن ابي هُرَيرَة (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((مَنْ احْتَبَسَ فَرَساً في سَبيلِ اللهِ، إيماناً باللهِ، وتَصْديقاً بِوَعْدِهِ، فإنّ شِبَعَهُ و رِيّهُ ورَوْثَهُ، و بَوْلَهُ في ميزانِهِ يَوْمَ القِيامَةِ)). رواه البخاري

له ئەبو هورەیرەوە (رەزای خوای لیّ بیّت) هاتووە كە وتوویەتی : پیّغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیّت) فەرموویەتی : هەر كەسیّك ئەسپیّك ببەستیّتەوە بۆ ئەوەی غەزای پیّ بكات، باوەڕی بەخوا ببیّ و بەلیّنەكانی بەڕاست بزانیّ، ئەوە با دلّنیا بیّ كە تیّربوونی ئەسپەكە و تیّر ئاوبوونی و تەرەسی و میزی، هەمووی لەسەر میزانی چاكەی كابرا دا دەبیّ لە ڕۆژی قیامەتا.

واتە " غەزا و جیهاد بۆ سەقامگیری ئایینی خوا ئەوەندە بەنرخە هەرچی بۆ بكەیت هیچی بەزایە ناچیّت و هەمووی لە تەرازووی چاكەی موجاهیدان دا حیساب ئەكریّت، خوا بمانكات بەو پیاوانە و لەگەلّ ئەواندا كۆمان بكاتەوە، ئامین.

(112) عن مُعاويةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : ((مَنْ يُرِدِ اللهُ بِهِ خَيْراً يُفَقِهْهُ في الدّينِ)). متفق عليه

له موعاویەوە (رەزای خوای لیّ بیّت) هاتووە كە وتوویەتی : پیّغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیّت) فەرموویەتی :هەر كەسیّك خوا ئیرادەی خیّری پیّی هەبیّت لە ئایین دا شارەزای ئەكات.

بەلّیّ، مالّ بۆ دۆست و دوژمنە، بەلاّم دین بۆ دۆستانی خوایە. جا هەركەسیّك لەم ئایینەدا شارەزایی نەبیّت، با لە پاشەڕۆژی خۆی بترسیّت، دیارە خوا ئیرادەی خەیری پیّ نیە؟!

(113) **عنْ ابي هُرَيْرَة** (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) **قال : سَمِعْتُ رسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يقول:** ((**الدُّنْيا مَلْعونَةٌ، مَلْعونٌ ما فيها، إلاّ ذِكْرَ اللهِ تَعالى، وما والاهُ، و عالِماً أو مُتَعَلِماً**)). رواه الترمذي، وقال : حديثٌ حسن.

له ئەبو هورەیرەوە (رەزای خوای لیّ بیّت) ئەگیّڕنەوە كە وتوویەتی : بیستوومە لە پیّغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیّت) ئەیفەرموو : دونیا نەفرەت لیّ كراوە، نەفرەت لیّكراوە ئەوەیش كە لەناوی دایە، جگە لە یادی خوای بالاّ دەست و ئەوەی كە پەیوەندی بەوەوە هەبیّت، وە زانا و زانست خواز.

برا و خوشكان تەماشای خۆتان بكەن بزانن بەر كام بەش ئەكەون، دەخیلە بەر نەفرەت لیّكراوەكان نەكەون، چونكە دونیا پیّنج و دوو ڕۆژیّكە و كۆتایی دیّت، با بە زەڕ و زۆر و باق و بریقی دونیا نەخەڵەتیّین.

(114) **و عنه** (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) **قال : قال رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :** ((**مَنْ سُئِلَ عنْ عِلْمٍ فَكَتَمهُ، اُلجِمَ يومَ القيامة بلُجامٍ مِنْ نارٍ**)). رواه ابو داود والترمذي وقال : حديثٌ حسنٌ

وە هەر لەوەوە (رەزای خوای لیّ بیّت) هاتووە كە وتوویەتی پیّغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیّت) فەرموویەتی : هەر كەسیّك لە بارەی زانینیّكی ئایینیەوە پرسیاری لیّ بكریّت و بیزانیّ و بیشاریّتەوە، لە ڕۆژی قیامەت دا لغاو ئەكریّت بە لغاویّكی ئاگرین.

. خوایە زۆر شتمان شاردووەتەوە بە شەرمەزاریەوە داوای لیّبووردن ئەكەین بەڕاستی لە نەفامی و بیّ ئەدەبی نەزانان ترساوین و لە سۆزی تۆ دڵنیا بووین.

(115) **وعنهُ** (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) **قال : قال رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :** **((رَغِمَ أنفُ رَجلٍ ذُكِرتُ عندهُ فَلَمْ يُصَلِّ عليَّ)).** رواه الترمذي وقال: حديثٌ حسنٌ

وه هەر لەوەوە هاتووە كە وتوویەتی پێغەمبەری خوا (درودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : با لەخۆڵ بدرێ لوتی ئەو كەسەی كە ناوی منی لا ئەبرێت و سەلاواتم لەسەر لێ نادات.

واتە" پێویستە هەركاتێ ناوی پێغەمبەری ئازیزمان هات بڵێین : **(صلى الله عليه وسلم)**، ئەگینا تاوانبار ئەبین.

(116) و عنه (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) ان رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كان يقول في سُجودِهِ : ((اللهم اغفر لي ذَنْبي كُلّهُ، دِقّهُ وجِلّهُ، وأوّلهُ وآخِرهُ، وعلانيتهُ وسِرّهُ)). رواه مسلم

وه هەر لەوەوە (رەزای خوای لیٚ بیٚت) هاتووە کە بەڕاستی پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) لە سوجدەکانیا ئەیفەرموو : ئەی خوایە لیٚم خۆش ببە، تاوانەکانم هەمووی، بچووك و گەورەی، ئەوەڵ و ئاخری، ئاشکرا و پەنهانی.

خۆشەویستانم: ئەمە داوا کردنیٚکی کورتە و پڕ مانایە و فرسەتە لەبەری بکەن و لە سوجدەکانتدا بە دڵەوە بەکاری بیٚنن.

(117) و عنه (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) انّ رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال : ((يقول الله تعالى : أنا عِندَ ظَنِّ عَبْدي بي، وأنا مَعَهُ إذا ذَكَرَني، فإنْ ذَكَرَني في نَفْسِهِ، ذَكَرْتُهُ في نَفْسي، وإن ذكرَني في مَلأٍ، ذَكَرْتُهُ في مَلأٍ خَيرٍ مِنهُم)). متفق عليه

وه هەر لە ئەبو هورەیرەوە (رەزای خوای لیٚ بیٚت) ئەگیٚڕنەوە کە پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی : خوای بالاْدەست ئەفەرمویٚت: من لە لای گومانی بەندەی خۆمم کە چۆن گومانم پیٚ ئەبا، وە من لەگەڵ ئەودام هەرکاتیٚ یادی کردم، جا ئەگەر لە نەفسی خۆیدا یادی کردم منیش لە نەفسی خۆمدا یادی ئەکەم وە ئەگەر لە ناو کۆمەڵیٚك دا یادی کردم منیش لەناو کۆمەڵیٚکی چاکتر لەوان یادی ئەکەم.

یا ربِّ لك الحمدُ كما ينبغي لجلال وجهِكَ وعظيمِ سُلطانِك. *

---

* ئەو لەلا بوون و لەگەڵدا بوون و نەفسەی خوا سیٚ سیفەتی خوان، باوەڕمان پیٚیان هەیە، حەقیقەتەکەی هەر خوا خۆی ئەیزانیٚت و لە توانا و دەرکی ئیٚمەدا نین، بەلاْم ڕاستە و درووستە و هەن.

(118) وعن ابي هُرَيْرَة (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال: قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((سَبَقَ المُفَرِّدون))، قالوا: وما المُفَرِّدون يا رسول الله؟ قال : ((الذاكِرونَ اللهَ كَثيراً و الذاكِرات)). رواه مسلم

وه هەر لە ئەبو هورەیرەوە (رەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە کە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : موفەرریدەکان پێشکەوتن. وتیان " موفەرریدەکان کێن ئەی پێغەمبەری خوا ؟ فەرمووی : ئەو پیاو و ئافرەتانەن کە زۆر یادی خوا ئەکەن.

برایان و خوشکان فرسەتە هەوڵبدەن کە یادی خوا زۆر بکەن، بەڵکو لەو ڕیزە بین (إن شاء الله).

(119) عَنْ عائِشَة (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُا) قالت : ((كان رسولُ الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يذكُرُ اللهُ تَعالى على كُلِّ أحيانِهِ)). رواه مسلم

لە خاتوون عائیشەوە (رەزای خوای لێ بێت) هاتووە کە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) لە هەموو کاتێکدا یادی خوای ئەکرد.

بەڵێ پێویستە هەمیشە یادی خوا بکەین، بێجگە لە دوو جێگا" یەکەم : کاتی نزیکی پیاو و ژن، دووهەم : لە ئاودەست.

(120) عن ابي موسى الأشْعَري (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : قلتُ: يا رسولَ اللهِ ايُّ المُسْلِمينَ أفْضَلُ ؟ قالَ : ((مَنْ سَلِمَ المُسْلِمونَ مِنْ لِسانِهِ و يَدِهِ)). متفق عليه

لە ئەبو موسای ئەشعەرییەوە (رەزای خوای لێ بێت) هاتووە کە ئەڵێ وتم : ئەی پێغەمبەری خوا کام موسڵمان خێرمەند ترە ؟ فەرمووی : ئەو کەسەی کە موسڵمانان بێ زیان بن لە زمان و دەستی.

ئەمەیش هەروەکو باقی شتەکانی تر پێچەوانە بۆتەوە، ئەوەتا لە یاسای ئەمڕۆدا کێ زیانی بە زمان و دەست زیاتر بوو بۆ موسڵمانان بەڕێزتر تەماشا ئەکرێت. **لا حول ولا قوة إلاّ بالله.**

(121) **عن ابي الدرداءِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) عن النبيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال:** ((**مَنْ ردّ عَنْ عِرْضِ أخيهِ، رَدّ اللهُ عن وَجْهِهِ النّارَ يَوْمَ القيامَة**)). رواه الترمذي وقال : حديثٌ حسنٌ

لە ئەبو دەردائەوە (رەزای خوای لێ بێت) هاتووە کە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی: هەر کەسێك بەرپەرچی کەسێ بداتەوە و پارێزگاری ناموسی برایەکی موسڵمانی بکات، خوا لە ڕۆژی قیامەتا ئاگر دوور ئەخاتەوە لە دەم و چاوی.

بەڵێ، پێویستە موسڵمانان هەستی برایەتییان ببێ و لەپاش ملە پارێزگاری لە مافی یەکتر بکەن و ماوە نەدەن غەیبەتی موسڵمان بکرێ.

(122) **عنْ حُذَيفَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :** ((**لا يَدْخُلُ الجَنّة نمّام**)). متفق عليه

لە حوزەیفەوە (رەزای خوای لێ بێت) هاتووە کە وتوویەتی : پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : دووزمان ناچێتە بەهەشتەوە.

نمام : ئەو کەسەیە کە قسە دێنێ و دەبات و ئەبێ بە هۆی ناکۆکی نێوان خەڵك.

(123) عَنْ ابي هُرَيْرَة (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) أَّن النَبيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال: ((كَفى بِالمَرْءِ كَذِباً انْ يُحَدِّث بِكُلِّ ما سَمِعَ)). رواه مسلم

له ئەبو هورەیرەوە (رەزای خوای لیٚ بیٚت) ئەگیٚڕنەوە كە پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی : بەسە بۆ درۆزنی مرۆڤ هەر چیەك ببیستیٚ باسی بكات.

واتە، پیٚویستە موسڵمان ئاگای لە زمانی بیٚ و بەرِەڵڵای نەكات و هەرچی بیست باسی بكات بۆ خەڵك، چونكە زۆر جار ئەو قسانە درۆن و كابرا درۆزن دەردەچیٚت و سووك و ڕیسوا ئەبیٚت.

(124) عن ابن مسعود (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : قال رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : ((ليس المؤمنُ بالطَعّان، ولا اللّعّان، ولا الفاحِشِ، ولا البَذيّ)). رواه الترمذي وقال : حديث حسن

لە عەبدوڵڵای كوڕی مەسعودەوە (رەزای خوای لیٚ بیٚت) هاتووە كە وتوویەتی: پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی : باوەڕدار نە تانە و تەشەر دەرە، وە نە نەفرەت كەرە و نە خراپەكارە و نە زمان پیس.

واتە" ئەم چوار وەسفە نابیٚ لە مرۆڤی خاوەن باوەڕداردا هەبیٚت، جا ئەگەر كەسیٚك یەكیٚك لەو سیفەتانە یان زیاتر لە خۆیدا ئەبینیٚ، پیٚویستە هەرچی زووتر وازی لیٚ بهیٚنیٚ و بگەڕیٚتەوە، تا لە ڕیزی باوەڕداران جیا نەكریٚتەوە.

(125) و عنه (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : قال رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((سِبابُ المُسلِمِ فُسوقٌ، وقِتالُهُ كُفرٌ)). متفق عليه

وه هەر لەوەوە (رەزای خوای لیٚ بیٚت) هاتووه كه وتوویەتی : پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی : جنیٚودان به موسڵمان فاسق بوونه- دەرچوون له سنووری خوایه- وه شەڕ كردن لەگەڵ موسڵمان كوفره.

دەبا موسڵمان پلەو ڕیٚزی خۆی بزانیٚت و سوپاسی پەروەردگاری بكات بۆ ئەو پله و ریٚزەی كه بۆی داناوه.

(126) عن عائشة (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُا) قالت : قال رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : ((لا تَسُبّوا الأمواتَ، فإنّهُم قَدْ أفْضَوا الى مَا قَدّموا)). رواه البخاري

له خاتوون عائیشەوه (رەزای خوای لیٚ بیٚت) هاتووه كه پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی : جنیٚو به مردووان مەدەن، به ڕاستی ئەوان گەیشتوون بەوەی كه كردوویانه.

واته" چاكیان كردووه یان خراپ ئیٚستا پیٚی گەیشتوون، ئیٚوه وازیان لیٚ بهیٚنن. له ڕاستیدا وەكو له فەرموودەی تردا هاتووه، جنیٚو بەوان ناگات و زیندووەكان ئازار ئەدات، واته كەسوكاری مردووەكه كاتیٚ بیستیان.

(127) عن ابي هريرة (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) ان رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال : ((إيّاكم والظَنّ، فإنّ الظَنّ أكذَبُ الحديثِ)). متفق عليه

له ئەبو هورەیرەوە (رەزای خوای لیٚ بیٚت) ئەگیٚڕنەوە کە پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی : خۆتان دوور بگرن لە گومان، بەڕاستی گومان بردن درۆترین قسەیە.

(128) وعنه (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : قال رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : ((إثنانِ في الناسِ هُما بهِمْ كُفرٌ، الطعنُ في النَسَبِ، و النياحةُ على الميّتِ)). رواه مسلم

وە هەر لەوەوە (رەزای خوای لیٚ بیٚت) هاتووە کە پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی : دوو شت هەیە لەناو خەڵك دا، ئەو دوو شتە بەڵگە و نیشانەی کوفرە بەوانەوە — خوا پەنامان بدات — تانە و تەشەر دان لە نەسەب، و سەر و سینگ کوتان و شین و ڕۆڕۆ کردن بۆ مردوو.

چونکە یەکەمیان تانەدانە لە بەرنامەی خوا و بەناجیٚ تەماشا کردنە و دووهەمیان بەڵگەی نارەزایی بوونە بە ئیشی خوا. بەڵام گریانی بیٚدەنگ و فرمیٚسکی چاو هیچ تاوانیٚکی نیە چونکە ئەوە سۆز و رەحمە.

(129) و عنه (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) ان رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال : ((مَنْ حَمَلَ عَلَينا السِلاحَ فَلَيْسَ مِنّا، ومنْ غَشّنا فَلَيس مِنّا)). رواه مسلم

وە هەر لەوەوە (رەزای خوای لیٚ بیٚت) هاتووە کە پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی : هەر کەسیٚك دژی ئیٚمە چەك هەڵگریٚت لە ئیٚمە نیيە، وە هەر کەسیٚك فیٚڵمان لیٚ بکات لە ئیٚمە نیيە.

(130) **عن ابي سعيدٍ الخدري (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) انّ النبيَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال : ((لِكُلِّ غادِرٍ لِواءٌ عِندَ إسْتِهِ يَومَ القيامةِ يُرْفَعُ لهُ بِقَدرِ غَدْرِهِ، أَلاَ ولا غادِرَ أعْظَمُ غَدْراً مِنْ أميرِ عامّةٍ)).** رواه مسلم

له ئەبو سەعیدی خودرییەوە (ڕەزای خوای لیٚ بیٚت) هاتووە کە پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی : بۆ هەموو غەدرکەریٚك ئالاٚیەك هەیە بەسەر پاشییەوە لە ڕۆژی قیامەتا بە ئەندازەی غەدرەکەی بەرز ئەکریٚتەوە، ئاگادار بن، هیچ غەدرکەریٚك تاوانی گەورەتر نییە لە غەدری فەرماندەی گشتی.

(131) **عن ابي هريرة (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : قال رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : ((لا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أنْ يَهْجُرَ أخاهُ فَوقَ ثَلاثٍ، فَمَنْ هَجَرَ فوقَ ثَلاثٍ، فَماتَ، دَخَلَ النارَ)).** رواهُ ابو داود بإسناد جيدٍ على شرطِ البخاري و مسلم

له ئەبو هورەیرەوە (ڕەزای خوای لیٚ بیٚت) ئەگیٚڕنەوە کە پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی : ڕەوا نییە بۆ هیچ موسڵمانیٚك کە قسە لەگەڵ برای خۆیدا نەکات زیاتر لە سیٚ شەو، جا هەر کەسیٚك لەو سیٚ شەوە تیٚی پەڕاند و مرد، ئەچیٚتە ئاگرەوە... خوا پەنامان بدات لەو ئاگرە.

(132) **عنْ ابنِ مَسعودٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) انَّ رسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال : ((إذا كُنتُم ثَلاثَةً، فَلا يَتَناجى إثْنانِ دونَ الآخَرِ حتّى تَخْتَلِطوا بالنّاسِ، مِنْ أجلِ أنّ ذلِكَ يُحْزِنُهُ)).** متفق عليه

له عەبدوڵلاٚی کوڕی مەسعودەوە (ڕەزای خوای لیٚ بیٚت) هاتووە کە وتوویەتی:

پێغەمبەری خوا (درودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : ئەگەر ئێوە سێ کەس بوون، دوانتان بێ ئەوی ترتان چرپە چرپ نەکەن، هەتا تێکەڵاو بە خەڵك ئەبن، لەبەر ئەوە ئەو چرپە چرپە ئەوی ترتان عاجز ئەکات.

واتە " هەر شتێك ببێ بە هۆی لەیەك عاجز بوونی موسڵمانان قەدەغەیە.

(133) عن ابنِ عَبّاسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُما) انَّ رسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال : ((الذي يعودُ في هِبَتِهِ كالكلبِ يَرْجِعُ في قَيئِهِ)). متفق عليه

لە عەبدوڵلای کوڕی عەباسەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) هاتووە کە پێغەمبەری خوا (درودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : ئەو کەسەی لە بەخشینی خۆی پەشیمان ئەبێتەوە وەکو سەگێك وایە کە ڕشانەوەی خۆی بخواتەوە.

بەڵێ پەشیمان بوونەوە لە بەخشین تاوانە، بێجگە لە بەخشینی باوك بۆ منالی، ئەو ئەتوانێ پەشیمان ببێتەوە.

(134) عن ابن مَسعودٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال: ((لَعَنَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ آكِلَ الرِبا و موكِلَهُ)). رواه مسلم

لە عەبدوڵلای کوڕی مەسعودەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) هاتووە کە وتوویەتی: پێغەمبەری خوا (درودی خوای لەسەر بێت) نەفرەتی کردووە لە سووخۆر و سوو دەر.

لە فەرموودەی تردا هاتووە : لە نووسەر و شایەتەکانیش.

(135) عن ابي هريرة (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : سَمِعتُ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقول: ((قالَ اللهُ تَعالى: أنا أغْنى الشرَكاءِ عنِ الشِركِ، مَنْ عَمِلَ عَملاً أشرَكَ فيهِ مَعي غَيْري، تَرَكتُهُ وشِرْكَهُ)). رواه مسلم

له ئەبو هورەیرەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە کە وتوویەتی : بیستم لە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) ئەیفەرموو : خوای بالاّ دەست فەرموویەتی: من لە هەموو هاوبەشەکان بێ نیاز ترم لە هاوبەش، هەر کەسێك هەر ئیشێك بکات و یەکێکی تر بکات بە هاوبەش لە نیازەکەی دا لەگەڵ من، وازی لێ ئەهێنم، خۆی و هاوبەشەکانی.

واتە پاداشتی نیە لەو ئیشەدا، بەڵکو گەورەترین سزا چاوەڕوانی ئەکات ئەگەر پەشیمان نەبێتەوە.

(136) عَن عُقْبةِ بنِ عامِرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) انَّ رسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال : ((إيّاكُم والدُّخولَ على النساءِ !)) فقالَ رَجُلٌ مِنَ الأنصارِ : أفرَأيْتَ الحَمو ؟ قال : ((الحَمو الموتُ !)). متفق عليه

لە عوقبەی کوڕی عامرەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) هاتووە کە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : خۆتان دوور بگرن لە چوونە ناو ژنانەوە، واتە پیاو و ئافرەتی نامەحرەم بە تەنهایی نەچنە ژووریکەوە، پیاوێکی یاریدەدەر وتی : ئەی ئەگەر ئەو پیاوە خزمی مێردەکەی بوو (چ برای بێ یان مام یان خاڵ یان دوورتر بێت) فەرمووی: ئەو خزمە مردنە، واتە مەترسی دارترە.

(137) عَنْ ابنِ عبّاسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُما) انّ رسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال : ((لا يَخلُوَنَّ أحَدُكُم بإمرأةٍ إلاّ مَعَ ذي مَحْرَمٍ)). متفق عليه

له عەبدوڵڵای کوڕی عەباسەوە (ڕەزای خوایان لیٚ بیٚت) هاتووە کە پیٚغەمبەری خوا (درودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی : نابیٚ و ڕەوا نیٚیە هیچکام لە ئیٚوە بە تەنهایی لە شویٚنیٚکدا لەگەڵ ئافرەتی نامەحرەم دا بیٚت، مەگەر ئەو ئافرەتە مەحرەمی لەگەڵ دا بیٚت.

جا تەماشا بکەن و ورد بنەوە، بزانە کوفر چۆنی گۆڕیوین، هەر حیزبی خۆی بیٚت ئیتر مەحرەمە؟!! بڕیاری خوایان لا بووە بە گەمە؟!!.

(138) عنْ ابي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : ((لَعَنَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الرَجُلَ يلبَسُ لِبسَةَ المَرأة والمرْأةَ تَلبَسُ لِبْسَةَ الرَجُلِ)). رواه ابو داود بإسنادٍ صحيح.

له ئەبو هورەیرەوە (ڕەزای خوای لیٚ بیٚت) ئەگیٚڕنەوە کە پیٚغەمبەری خوا (درودی خوای لەسەر بیٚت) نەفرەتی کردووە لەو پیاوەی کە پۆشاکی ئافرەت بپۆشیٚت وە لەو ئافرەتەیش کە پۆشاکی پیاو بپۆشیٚت.

بەداخەوە ئەمڕۆ بەچکە موسڵمان و بەچکە مەلا و شیٚخ و حاجی لەجیاتی زیاتر لکان بە ئایینەوە و تیٚکۆشان لەپیٚناویدا و دەرخستنی دروشمە پڕ نرخەکانی ئیسلام، زۆربەیان مەیمون ئاسا پەیڕەوی لە کوفر و بەرنامەی کوفر و باوەڕ و ڕەوشتی کوفر ئەکەن، هیوادارم بیر بکەنەوە و بگەڕیٚنەوە بۆ سەر ڕیٚبازە ڕاست و دروستەکەی ئیسلام و هەروەك پیٚغەمبەرمان (درودی خوای لەسەر بیٚت) نەفرەتی کردووە لەو پۆشاك گۆڕینە ئیٚوەیش نەفرەتی لیٚ بکەن و جاریٚکی تر ببنەوە بە مامۆستای ڕاستەقینەی خەڵك، لە ئیٚوە حەرەکەت و لە خوایە بەرەکەت.

(139) **عن جابرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : قالَ رسولُ اللهِ ρ: ((لا تَأكُلوا بالشِّمالِ، فَإنّ الشَّيطانَ يأكُلَ ويَشرَبُ بِشِمالِهِ)).** رواه مسلم

له جابیرەوه (رەزای خوای لیٚ بیٚت) هاتووه که وتوویەتی : پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی: بەدەستی چەپ مەخۆن چونکه شەیتان ئەخوات و ئەخواتەوه به دەستی چەپی.

واته " پیٚویسته موسڵمان هەمیشه بەپیٚچەوانەی کافر و بیٚ ئاینانەوه بجوولیٚتەوه، چونکه وەکو له فەرموودەی تر دا هاتووه : هەر کەسیٚك خۆی بچویٚنی به کەسیٚکەوه لەگەڵ ئەودا حەشر دەکریٚت.

(140) **عن ابن عمر (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُما) قال : ((نَهى رسولُ اللهِ ρ عن القَزعِ)).** متفق عليه

له عەبدوڵڵای کوڕی عومەرەوه (رەزای خوایان لیٚ بیٚت) هاتووه که پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) بەرگری کردووه له تاشینی هەندیٚ له سەری و واز هیٚنان له هەندیٚکی.

بەڵکو پیٚویسته سەری هەمووی وەکو یەك بیٚت، له تاشین و کورتکردنەوه و واز لیٚ هیٚنانیدا.

(141) **و عَنهُ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُما) ؛ ((ان رسولَ اللهِ ρ لعَنَ الواصِلَةَ والمُستَوصِلةَ، والواشِمةَ والمُستَوشِمَةَ)).** متفق عليه

وە هەر لەوەوه هاتووه که پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) نەفرەتی کردووه لەو ئافرەتانەی که موو به سەری ئافرەتانی ترەوه ئەنیٚ، وه لەو

ئافرەتانەیش کە داوای ئەو ئیشە ئەکات، وە لەخاڵ کوت و خاڵ بۆ کوتراو.

(142) وعنهُ عَنْ النَبي ρ قال: ((لا تَتْرُكوا النّارَ في بِيوتِكُم حينَ تَنامون))متفق عليه

وە هەر لەوەوە هاتووە کە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : لە کاتی خەوتننتاندا ئاگر لە ماڵەوەتان نەهێڵنەوە.

واتە ئاگرەکانتان بکوژێننەوە بێ زیانتر دەبن، چونکە مرۆڤ کە خەوت وەکو مردوو وایە، نەوەك ئاگرتان تێبەربێت. وە چەندین سودی تر هەیە لە کوژاندنەوەی ئاگری کاتی خەوتن دا، جا ئەگەر زیانێکیشی هەبێ لە نەمانی روناکیدا سودەکەی پترە.

(143) وعن ابن مَسعودٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : قالَ رسولُ اللهِρ : ((لَيس مِنّا مَنْ ضَرَبَ الخُدودَ، وشَقّ الجُيوبَ، ودَعا بِدَعْوى الجاهِلِيّة)). متفق عليه

وە لە عەبدوڵڵای کوڕی مەسعودەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) هاتووە کە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : لەئێمە نىیە ئەو کەسەی - لەکاتی بەلاّ و موسیبەتدا — لە کوڵمی خۆی بدات و یەخەی خۆی دابدڕێت و بەشێوەی نەزانانە بەشان و باڵی مردووەکە دا هەڵبڵێت.

((تەماشای فەرمودەی 128 بکە))

(144) **عن صَفيّة بِنْتِ عُبَيدٍ، عنْ بَعْضِ أزواجِ النَبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُا وعَنْ النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال** : ((**مَنْ أتى عَرّافاً فَسَأَلَهُ عَنْ شَيءٍ، فَصَدّقهُ، لمْ تُقْبَلْ لَهُ صَلاةٌ أربَعينَ يَوماً**)). رواه مسلم

له سەفیەی کچی عوبەیدەوە، ئەمیش لە هەندێ لە خێزانەکانی پێغەمبەرەوە (رەزای خوایان لێ بێت) ئەگێڕنەوە لە پێغەمبەرەوە (دروودی خوای لەسەر بێت) کە فەرموویەتی: هەر کەسێك بچێتە لای فاڵ گرێك و پرسیاری شتێکی لێ بکات و بەڕاستی بزانێ، هیچ نوێژێکی چل ڕۆژ لێ وەرناگیرێت.

(145) **عنْ ابنِ مَسعودٍ** (**رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ**) **قال : سَمِعْتُ رسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يقولُ**: ((**إنّ أشَدّ النّاسِ عَذاباً يَوْمَ القيامَة المُصَوِّرون**)). متفق عليه

له عەبدوڵڵای کوڕی مەسعودەوە (رەزای خوای لێ بێت) هاتووە کە وتوویەتی: بیستوومە لە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : بەڕاستی ئەوەی لە هەموو خەڵك سزای توندتر و سەخت تربێت لە ڕۆژی قیامەتا وێنەگرانن.

خوا بمانپارێزێ لە سزای خۆی.

(146) **عَنْ ابي هُرَيْرَة** (**رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ**) **انَّ النَبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال**: ((**الجَرَسُ مَزاميرُ الشَّيطانِ**)). رواه مسلم

لە ئەبو هورەیرەوە (رەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە کە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : زەنگ زوڕنای شەیتانە.

براو خوشکان، لێرەوە تەماشای ساز و دهۆڵ بکەن و بۆ خۆتا بڕیار بدەن.

(147) **عن أنسٍ** (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) **انَ النَبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال** : ((**البُصاقُ في المَسْجِدِ خَطيئَةٌ، وكفّارَتُها دَفْنُها**)). متفق عليه

له ئەنەسەوە (رەزای خوای لیٚ بیٚت) ئەگیٚڕنەوە كە وتوویەتی پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی: تف كردن لە مزگەوت تاوانە و تۆلّەكەی لابردنیەتی.

ئایینی مرۆڤ پەروەری ئیسلام زۆر گرنگی داوە بە مەسئەلەی پاك و خاویٚنی و بەنیوەی ئاینی داناوە ((**الطهور شطر الإيمان**))، جا پیٚویستە خاوەن باوەڕان لەم بارەوە هیچ كەمتەرخەمیەك نەكەن و مالّ و ژینگەی خۆیان پیس و پۆخلّ نەكەن، بەتایبەت شویٚنە گشتیەكان وەك جادە و ریٚگاوبان و مزگەوتەكان، بەراستی گویٚ پیٚنەدانی پاك و خاویٚنی سەدان دەردی سەر دروست ئەكات و ئەبیٚ بەهۆی بلاّوبوونەوەی دەیان نخۆشی پڕ مەترسی و ناشیرین كردن و قیٚزەون كردنی ژینگە و سەرئەنجام ئەبیٚ بەهۆی لەناوبردنی دەیان بەلّكو سەدان و هەزاران گیانی بیٚتاوان، مرۆڤ بە تفیٚكی نەزانانە ئەبیٚ بەهۆی ئەو هەمو ستەم و تاوانانە؟؟!

(148) **عنْ ابي هُرَيْرَة** (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) **انهُ سَمِعَ رسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يقول** : ((**مَنْ سَمِعَ رَجُلاً يَنشُدُ ضالّةً في المسجدِ فَلْيَقُلْ : لا رَدّها اللهُ عليكَ؛ فإنّ المساجِدَ لَمْ تُبنَ لِهذا**)). رواه مسلم

لە ئەبو هورەیرەوە (رەزای خوای لیٚ بیٚت) هاتووە كە بیستوویەتی لە پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) دەیفەرموو : هەر كەسیٚك گویٚی لیٚ بوو كە كەسیٚك لە مزگەوت دا هەوالّپرسی گووم بوویەك ئەكات با بلّیٚت خوا نەیگەڕینیٚتەوە بۆت، بەڕاستی مزگەوت بۆ ئەوە دروست نەكراوە.

به داخەوە ئەمەیش گۆڕاوە، یەکەمیان ئەکرێت و دووهەمیان عەیبە !! ئا ئەمانە بەڵگەی بێگانە بوونەوەی ئیسلامن. ڕاستی فەرموو پێغەمبەرمان (دروودی خوای لەسەر بێت): ((**بدأ الإسلامُ غريباَ وسيعودُ كما بدأ**)) ئایین بە بێگانەیی هاتووە و دووبارەیش وای لێ دێتەوە.

(149) **عن جابرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : قالَ النبيُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** : ((**مَنْ أكَلَ ثَوماً أو بَصَلاً، فَليعتَزِلنا، أو فليعتزِلْ مَسْجِدنا**)). متفق عليه

لە جابیرەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) هاتووە کە وتوویەتی : پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی:هەر کەسێك سیر یان پیازی خوارد با لێمان دوور کەوێتەوە یان با لە مزگەوتەکەمان دوور بکەوێتەوە، چونکە ئەم بۆنانە خەڵکی ئازار ئەدات.

کەواتە " هەر شتێکی تر بخوات و بۆنی ناخۆش بێت، حەقی نی‌یە بچێتە مزگەوتەوە یان ناو کۆڕ و کۆمەڵەوە، ئیسلام پاکە و پاك و خاوێنی و بۆنی خۆشی بەلاوە چاکە.

براکانم! باوەڕتان ببێ زۆر جار لە تەنیشتنی جگەرەکێشێکەوە نوێژم کردووە کە بۆنی دەمی هاتوە بە تەواوی ناڕەحەتی کردووم و لەبەر عەیبە و سەرسوڕمانی خەڵك نەبوایە ئەو جێگایەم بەجێ ئەهێشت.. ئەم مەسئەلەیەشم لە نامیلکەی (جگەرە دژی ئازادییە) تۆمار کردوە، تەماشای بکەن سودی ئەبێت، **ان شاء الله**.

(150) **عن عبدالرحمان بن سَمُرة (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال: قال رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**:((**لا تحلِفوا بالطَواغي، ولا بآبائِكُم**))رواه مسلم

لە عەبدورِەحمانی کورِی سەمورەوە (رەزای خوای لیٚ بیٚت) هاتووە کە پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی : سویٚند نەخۆن بە تاغووتەکان وە بە باوکانتان.

طواغي : کۆی تاغووتە، تاغووت چیە ؟ هەر شتیٚك پەیرِەوی بکریٚت و گویٚی لیٚ بگیریٚت، مادام بەرنامەی خوا نەبیٚ تاغووتە، چ گیاندار بیٚ یان بیٚ گیان ، بەنی ئادەم بیٚ یان شەیتان. لیٚرەدا بۆمان رِوون ئەبیٚتەوە کە سویٚند بە غەیری خوا و سیفەتەکانی رِەوا نیە و حەرامە.

هیوادارم گویٚ لە تەئویلاتی ئارەزۆبازان نەگرن، برِیار و فرمانی پیٚغەمبەر(دروودی خوای لەسەر بیٚت) لەپیٚش هەمو برِیار و فرمانیٚکەوەیە“

﴿**قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمْ اللهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ**﴾ال عمران/31.

واتە: ئەی محمد(دروودی خوای لەسەر بیٚت)! بلیٚ ئەگەر ئیٚوە خواتان خۆش ئەویٚ، پەیرِەوی لەمنەوە بکەن خوایش ئیٚوەی خۆش ئەویٚت و لە تاوانەکانتان چاوپۆشی ئەکات و بەراستی خوا چاوپۆشیکار و زۆر بەسۆزە.

(151) **عن عبدِاللهِ بن عَمرو بنُ العاص** (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُما) **عن النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال:** ((**الكَبائِرُ : الإشراكُ بالله، وعُقوقُ الوالِدين، وقَتْلُ النفسِ، واليَمينُ الغَموس**)). رواه مسلم

لە عەبدوڵڵای کورِی عەمری کورِی عاسەوە (رەزای خوا لە خۆی و باوکی بیٚت) هاتووە کە پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی : تاوانە گەورەکان ئەمانەن :

1- هاوبەش دانان بۆ خوا.　　　　　　2- دژایەتی باوك و دایك.

3- كوشتنی بێ تاوان.　　　　　　4- سوێندی بە ناحەق.

(152) **عنْ ابي هُرَيرة (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : سَمِعْتُ رسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يقول** : ((**الحِلْفُ مَنْفَقَةٌ لِلسِّلْعةِ، مَمْحَقَةٌ لِلْكَسْبِ**)). متفق عليه

لە ئەبو هورەیرەوە (رەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە كە وتوویەتی: بیستومە لە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) كە ئەیفەرموو : سوێند خواردن لەسەر كەل و پەل فرۆشتن، كە ل و پەل زیاد ئەكات، بەلاّم سەرئەنجام كەسب و كارەكە لەناو ئەبات.

جا كەوابوو با فرۆشیارەكان تەنها تەماشای سوودی كاتی نەكەن بەڵكو بیر لە ئایندەی خۆیان بكەنەوە و ماڵی خۆیان بە دەستی خۆیان لەناو نەبەن، دڵنیا بن كە فەرموودەی پێغەمبەرمان (دروودی خوای لەسەر بێت) ڕاستە و ئایندەی ئەو كەسب و كارەی لەناچوون و فەقیرییە.

(153) **عن بُرَيدةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** : ((**لا تَقولوا للمُنافِقِ سَيِّدٌ، فإنّهُ إنْ يكُ سَيّداً، فَقَدْ أسخَطتُمْ ربَّكُم عزَّ وجلَّ**)). رواه ابو داود بإسنادٍ صحيح

لە بورەیدەوە (رەزای خوای لێ بێت) هاتووە كە وتوویەتی پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : بە مونافق مەڵێن گەورە، چونكە بە ڕاستی ئەگەر ئەو گەورە بێت و بەگەورە تەماشا بكرێت، چاك بزانن كە پەروەردگاری بە توانا و گەورەی خۆتانتان تورە كردووە.

بەڵێ نابێ لە ناو موسڵمانان دا مونافق گەورە و بەڕێز بێت، ئەگینا خوا تورە

ئەبێ.

(154) عن ابي ذرٍّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) انّهُ سَمِعَ رسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يقول: ((مَنْ دَعا رَجُلاً بالكُفْرِ، أو قال :عَدوّ اللهِ، ولَيسَ كذلِكَ، إلاّ حارَ علَيهِ)). متفق عليه

له ئەبو زەڕەوە (رەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە کە بیستوویەتی لە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) ئەیفەرموو : هەر کەسێك پیاوێکی موسڵمان بە وشەی کافر بانگ بکات، یان بڵێ : ئەی دوژمنی خوا و ئەو کابرایەش وا نەبێ ئەوا ئەو وەسفە بۆ خۆی دێتەوە، واتە: کافر ئەبێ و ئەبێ بە دوژمنی خوا.

جا پێویستە موسڵمانان ئاگایان لە زمانیان بێت و لەو مەترسی‌یە گەورەیە خۆیان بپارێزن، ئەمیش ئامۆژگارییەکی ترە بۆ پاك و خاوێنی زمان،

تەماشای فەرمودەکانی (120 تا 128) بکەرەوە، بزانە چۆن ئەم پێغەمبەرە ئازیزە (دروودی خوای لەسەر بێت) هەوڵی بنبڕ کردنی تاوانەکانی زمانی داوە و چەند بە پەرۆش بووە بۆ ئەم گەلەی؟!

یا رب صلّ وسلّم علیه تسلیماً کثیراً الی یوم الدین.

(155) و عن ابنِ مسعودٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : ((لا تُباشِر المرأةُ المرأةَ، فتَصِفَها لِزوجِها كأنهُ يَنظُرُ إليها)). متفق عليه

وە لە عەبدوڵڵای کوڕی مەسعودەوە (رەزای خوای لێ بێت) هاتووە کە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : با هیچ ئافرەتێك دەست نەکات بە وەسف کردنی ئافرەتێکی تر بۆ مێردی خۆی وای لێ بکات بۆی وەك ئەوەی

تەماشای بکات.

تەماشا بکەن بزانن چۆن ئیسلام ڕیشەی تاوان ئەبچڕێنێت، تەنانەت ماوە نادات ئافرەت چی ئەبینیٚ لە ئافرەتێکی تردا بۆ پیاوی نامەحرەم باسی بکات، نەوەك بەو باسە کابرا بەرەو هەڵدێر بڕوات؟!.

(156) **عن ابي هُريرَة** (**رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ**) **ان النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال:** ((**أما يَخْشى أحَدُكُم إذا رَفَعَ رأسَهُ قَبْلَ الإمامِ ان يَجْعَلَ اللهُ رأسَهُ رأسَ حمِارٍ ! او يَجْعَلَ صورَتَهُ صورةَ حِمارٍ ؟!**)). متفق عليه

لە ئەبو هورەیرەوە (ڕەزای خوای لیٚ بێت) ئەگێڕنەوە کە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : ئایا ناترسێت ئەو کەسەی لە ئێوە کە پێش ئیمام سەری بەرز ئەکاتەوە خوا سەری بکات بە سەری گویٚ درێژ (کەر) یان وێنەی بکات بە وێنەی گویٚ درێژ. ؟!

واتە ئیمام بۆیە دانراوە تا پەیڕەوی بکرێت، نابیٚ پاش و پێشی لیٚ بکرێت، خۆ گاڵتەو گەمە نیيە.

(157) **عن ابي مَرْثَدٍ كنّازِ بنِ الحُصيْنِ** (**رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ**) **قال : سَمِعتُ رسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يقولُ :** ((**لا تُصلّوا الى القُبورِ، و لا تَجلِسوا عَلَيها**)). رواه مسلم

لە باوکی مەرسەد، کەنازی کوڕی حوسەین (ڕەزای خوای لیٚ بێت) هاتووە کە ئەڵیٚ : بیستوومە لە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) ئەیفەرموو : بەرەو گۆڕ نوێژ نەکەن وە دانەنیشن لە سەر گۆڕ.

یەکەمیان : بۆنی پەرستنی لیٚ دێت و ئیسلام لە بنجیيەوە وشکی ئەکات.

دووهەمیان : بێ ڕێزییە بەرامبەر بە مردووەکە و ئازاردانی دڵی خزمانی زیندوویەتی.

ئیسلام هیچکامیان بە ڕەوا نازانێت.

(158) **عن ابي هُرَيرَة** (**رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ**) **عن النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال:** ((**إذا أُقيمَتِ الصَّلاةُ، فلا صَلاةَ إلاّ المَكتوبةَ**)). رواه مسلم

له ئەبو هورەیرەوە (ڕەزای خوای لیٰ بێت) ئەگێڕنەوە کە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : هەر کاتیٰ قامەت کرا بۆ نوێژ، ئیتر نوێژ کردن نیٖیە، مەگەر نوێژی فەڕز.

واتە " کاتیٰ گوێتان لە قامەتی نوێژ بوو نەڵێن جاریٰ با بە پەلە دووڕکات سوننەت بکەین و ئینجا ئەگەینە ئیمام و جەماعەت. ئەو سوننەتە دروست نیٖیە، بەڵاٚم ئەگەر خەریکی ئەنجامدانی سوننەتەکە بوویت ئینجا قامەت کرا ئەوا سوننەتەکەت تەواو بکە و زۆر درێژی مەکەرەوە و بگە بە جەماعەت.

(159) **وعنهُ وعائِشةَ** (**رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُا**) **ان النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** ((**نَهى عنِ الوِصالِ**)).متفق عليه

وە هەر لەوەوە، لە خاتوون عائیشەوە (ڕەزای خوای لیٰ بێت) هاتووە کە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) نەهی کردووە لە بەیەك بەستنەوەی ڕۆژوو بە شەوەوە. واتە ڕەوا نیە مرۆڤ چەند ڕۆژ ڕۆژوو بگرێت و بە شەویش هیچ نەخوات.

ئەمەش بۆ پارێزگاری کردنە لە لەش و تەندروستی مرۆڤ و باقی ئەرکەکانی تری سەرشانیەتی، واتە ئاینی پیرۆزی ئیسلام لە هەمو شتێکدا یەکسانی و دادپەروەری ئەوێت و دژی دژەکانیانە.

(160) وعَنهُ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : ((لانْ يَجلِسَ أحَدُكُم على جَمْرةٍ فتُحْرِقَ ثيابَهُ فتَخلُصَ الى جِلدِهِ خيرٌ لَهُ مِنْ أن يَجلِسَ عَليه)). رواه مسلم

وه هەر لە ئەبو هورەیرەوە (رەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە کە وتوویەتی : پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : هەرکام لە ئێوە لە سەر پشکۆیەك ((زکاڵ)) دانیشێ و ئەو پشکۆیە پۆشاکەکانی بسووتێنێ و بگات بە پێستی، باشترە لەوەی کە لە سەر قەبرێك دابنیشێ.

ئیسلام ئاوا بە مردووییش ڕێز لە مرۆڤ ئەگرێت و مافی ئەپارێزێ.

(تەماشای ژمارە (157- ا61) بکە).

(161) عن جابرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : نهى رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ((ان يُجَصّصَ القَبْرُ، و أنْ يَقْعُدَ عَلَيهِ، وأنْ يُبنى عَلَيهِ)). رواه مسلم

لە جابیرەوە (رەزای خوای لێ بێت) هاتووە کە وتوویەتی : پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) نەهی کردووە لە گەچ کردنی قەبر و دانیشتن لەسەری و خانوو دروست کردن بە سەریەوە.

بەداخەوە ئەمڕۆ هەرسێکیان ئەنجام ئەدرێن و خاوەنیشی خۆی بە موسڵمان ئەزانێ!!.

(162) **عن ابي هُرَيْرَة (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال: قالَ أبو القاسِم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((مَنْ أشارَ الى أخيهِ بِحَديدَةٍ، فإِنَّ الملائِكةَ تَلْعَنُهُ حَتّى يَنزِعَ، و إِنْ كان أخاهُ لأَبيهِ و أمِّهِ))**. رواه مسلِم

له ئەبو هورەیرەوە (رەزای خوای لیٚ بیٚت) ئەگیٚڕنەوە كە وتوویەتی : باوكی قاسم (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی : هەر كەسیٚك ئاسنیٚك -تیغ بیٚت یان چەك – بەڕووی برایەكی خۆی ئاراستە بكات، ئەوا فریشتەكان هەموویان نەفرینی لیٚ دەكەن هەتا وازی لیٚ دیٚنیٚ و دای ئەنیٚت، هەتا ئەگەر برای باوك و دایكیشی بیٚت.

واتە" ئەگەرچی برای باوك و دایكیی دڵی كوشتنی یەكتریان نیەیە بەلاٌم ئەو نیشانە گرتنە حەرامە.

(163) **عن انسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال: نهى النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ((انْ يتزَعْفَرَ الرَجُلُ))**. متفق عليه

له ئەنەسەوە (رەزای خوای لیٚ بیٚت) هاتووە كە وتوویەتی پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) نەهی كردووە لەوەی كە پیاو ڕەنگی زەرد لە پۆشاكی خۆی بدات، چونكە پیاو ئەبیٚ زیاتر بەرەو پیاوەتی بچیٚت، ئەم ڕەنگەیش لاوازی دیٚنیٚ. والله أعلم.

(164) **وعنه (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) ان رسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال : ((يَتْبَعُ الدَّجّالَ مِنْ يهودِ أصْبَهانَ سَبْعونَ ألْفاً، عَلَيهِمُ الطَيالِسَةُ))**. رواه مسلم

هەر لە ئەنەسەوە (رەزای خوای لیٚ بیٚت) هاتووە كە پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی : حەفتا هەزار جوولەكەی ئەسفەهان كە عەبایان لەبەردایە بەدوای دەجال ئەكەون.

واته" کاتێ دەجال هات حەفتا هەزار جولەکەی عەبا لەبەری ئەسفەهانی ئەبن بە یارمەتی دەر و سەربازی دەجال، خوا بمان پارێزێ لە شەڕیان.

(165) **عنْ ابي هُرَيْرَة (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) ان النبيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال**:
((**لا يُلْدَغُ المؤمِنُ مِنْ جُحْرٍ واحِدٍ مرّتينِ**)). متفق عليه

لە ئەبو هورەیرەوە (رەزای خوای لێ بێت) ئەگێڕنەوە کە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : باوەڕدار دووجار لە یەك کون دا ناگەزرێت.

واتە" پێویستە باوەڕدار زیرەك و لێزان بن ئەگەر لە جێگایەکەوە تووشی زیان بوون دووبارە خۆیان نەخەنەوە ئەو جێگایەوە.

(166) **و عنه عنْ النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال** : ((**أحبُّ البلادِ الى اللهِ مساجِدُها، وأبغَضُ البِلادِ الى اللهِ أسواقُها**)). رواه مسلم

وە هەر لەوەوە (رەزای خوای لێ بێت) هاتووە کە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : خۆشەویست ترین جێگای شارەکان بەلای خواوە مزگەوتەکانیەتی، وە ناحەزترین شوێنەکانیش بەلای خواوە بازاڕەکانیەتی.
بەڵێ بۆیە لە فەرموودەی تردا هاتووە کە ئەفەرموێت با بۆ چوونە مزگەوت یەکەم کەس بن و بۆ هاتنە دەرەوەی دواترین کەس، بەلاّم بۆ بازاڕ ئاخر کەس بچن و یەکەم کەس بگەڕێنەوە.

(167) **عن عائِشَة (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُا) عنِ النَبيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال**:
((**مَنْ ماتَ وعَلَيهِ صَوْمٌ صامَ عَنْهُ وَلِيُّهُ**)). متفق عليه

له خاتوون عائیشەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) هاتووە کە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : هەر کەسێك بمرێت و ڕۆژووی بەسەرەوە بێت، با سەرپەرشتەکەی بۆی بگرێتەوە.

واتە" دروستە ڕۆژوو بۆ مردوو قەزا بکرێتەوە، هەروەها زەکات و حەجیش..

لە نوێژدا ناکۆکی هەیە، بەڵام من وای بۆ ئەچم کە ئەگەر کابرا بەین بەین بە بەهانە و شێوە بەهانەوە نوێژی فەوتابو و لە تەمەنی خۆیدا بۆی جێبەجێ نەکرابو، بۆی ئەکرێتەوە، ئەگەر ئەو فەرمودەی تەبەرانی ریوایەتی کردوە دروست بێ، ئەگینا بە قیاس لەسەر رۆژو و حەج و، هەروەها گشتی فەرمودەی ((**فدين الله أحق أن يقضى**))، بەڵام ئەگەر هەر نوێژی نەکردبو یان بەدەستی ئانقەس(العمد) فەوتاندبوی، بۆی نەکرێتەوە، یەکەمیان چونکە لای گەلێ زانا بەکافر دادەنرێت و دوهەمیان وەکو جەریمەیەك بۆی. والله أعلم.

بەڵام پێویستە ئەوەش بزانین کە ئەو گەڕاندنەوە و قەرز بژاردنەوە بۆ خزمەکانی کابرای مردوە نە کەسانی تر، تا لە سنوری فەرمودەی ((**انقطع عمله**..)) دەرنەچێت.

(168) **عن ابي مسعودٍ الانصاري** (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) **قال: قالَ النبيُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** : ((**إنّ مِمّا أدرَكَ الناسُ مِنْ النبُوّةِ الأولى : إذا لَمْ تَسْتَحِ فاصْنَعْ ما شِئتَ**)). رواه البخاري

له ئەبو مەسعودی یاریدە دەرەوە (ڕەزای خوای لێ بێت) هاتووە کە وتوویەتی: پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : هەندێك لەوانەی خەڵك زانیویانە لە فەرموودەی پێغەمبەرانی پێشوو دا ئەوەیە کە : ئەگەر تۆ شەرمت نەکرد دە ئیتر هەرچی ئەکەیت بیکە.

واته " شەرم و حەیا بەشێکی زۆر گرنگی ئایینن و هەر کەسێك لێی بێ بەش بوو ئەتوانێ هەموو شتێکی خراپ بکات.

(169) **عنْ عائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُا) قالتْ : قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((خُلِقَتِ الملائِكةُ مِنْ نورٍ، و خُلِقَ الجّانُ مِنْ مارِجٍ مِنْ نارٍ، و خُلِقَ الآدمُ ممّا وُصِفَ لَكُم)).** رواه مسلِم

لە خاتوون عائیشەوە (رەزای خوای لێ بێت) هاتووە کە ئەڵێ : پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی : فریشتەکان لە ڕووناکی (نور) دروست کراون وە پەرییەکانیش (جنۆکە) لە گڕی تێکەڵاو بە ڕەشی ئاگر دروست کراون، وە ئادەمیش لەوە دروست کراوە کە باسکراوە بۆتان , واتە" لە قورئاندا کە ئەفەرموێت لە خاك دروست کراوە.

(170) **عنْ عِمرانِ بنِ حُصَينٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُما) قالَ : سَمِعْتُ رَسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يقولُ : ((ما بَيْنَ خَلْقِ آدمَ الى قيامِ السّاعَةِ أمْرٌ أكْبرُ مِنَ الدَّجّالِ)).** رواه مسلم

لە عیمرانی کوڕی حوصەینەوە (رەزای خوایان لێ بێت) هاتووە کە وتوویەتی : بیستم لە پێغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بێت) ئەیفەرموو : لە نێوان درووست بوونی ئادەمەوە هەتا هاتنی قیامەت، هیچ شتێك نیيه گەورەتر و پڕ مەترسیتر بێت لە دەجال. **نعوذُ باللهِ مِنهُ وممّن على شاكلتهِ.**

(171) **عنْ عائِشَة (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُا) قالتْ : قالَ النَبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((مَنْ نذَرَ أنْ يُطيعَ اللهَ فلِيُطِعْهُ، ومَنْ نذَرَ انْ يُعصِيَ الله، فَلا يَعْصِهِ)).** رواه البخاري

له خاتوون عائیشەوه (رەزای خوای لیٚ بیٚت) هاتووه که ئەلیٚ : پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی : هەر کەسیٚك لەسەر خۆی نەزر کردووه که بەندایەتیەك بکات با ئەو بەندایەتیە ئەنجام بدات وه هەر کەسیٚك لەسەر خۆی نەزر کردووه تاوانیٚ بکات، با ئەو تاوانه نەکات.

(172) و عَنها (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُا) قالتْ : كانَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ((يُكثِرُ أنْ يقولَ قبْلَ مَوْتِهِ : سُبحانَ اللهِ وبِحَمْدهِ، أستَغفِرُ اللهَ، واتوبُ اليهِ)). متفق عليه

وه هەر له خاتوون عائیشەوه (رەزای خوای لیٚ بیٚت) هاتووه که ئەلیٚ : پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) پیٚش مردنی ئەمەی زۆر ئەفەرموو : پاك و بیٚ عەیبی بۆ خوا لەگەلٚ سوپاس کردنیا، خوایه داوای لیٚخۆش بوونت لیٚ دەکەم، ئەگەرِیٚمەوه بۆ لای تۆ.

(173) عن سَعيدٍ بنِ زيدٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : سَمِعتُ رسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يقولُ : ((الكمأة مِنَ المَنِّ، وماؤها شِفاءٌ للعَيْنِ)). متفق عليه

له سەعیدی کورِی زەیدەوه (رەزای خوای لیٚ بیٚت) هاتووه که وتوویەتی : بیستومه له پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) ئەیفەرموو : کارگ (دۆمەلاٚن) بەشیٚکه له گەزۆ و ئاوەکەی شیفایه بۆ چاو.

الكمأه : جۆریٚکه له کارگ، رِەنگی خاکی(خۆلٚی)یەو لەژیٚر خاکدایه.

(174) عن سَهلِ بنِ سَعدٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) انَّ رسولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال : ((إنّ أهْلَ الجنّةِ لَيتراءَونَ الغُرَفَ في الجنّةِ كما تَتَراءَونَ الكوكبَ في السَماءِ)). متفق عليه

لە سەهلی کوڕی سەعدەوە (ڕەزای خوای لیٚ بیٚت) هاتووە کە پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی : بەڕاستی خەڵکی ناو بەهەشت ئەنواڕن بۆ ژوورەکانی بەهەشت وەکو ئیٚوە ئیٚستا لە زەوییەوە ئەنوارن بۆ ئەستیٚرەکانی ئاسمان.

دەی برایان و خوشکان با بۆ ئەوە کیٚ بەرکیٚ بکەین و بیٚ پشوودان هەوڵی بۆ بدەین، بەڵکو جیٚگای بەرزترمان دەست کەویٚت.

(175) **عن ابي هريرة (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قال : قالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:** ((**كَلِمتانِ خَفيفَتانِ على اللّسانِ، ثَقيلَتانِ في الميزانِ، حَبيبَتانِ الى الرَّحْمانِ : سُبحانَ اللهِ وبحمْدهِ، سُبْحان اللهِ العَظيمُ**)). متفق عليه

لە ئەبو هورەیرەوە (ڕەزای خوای لیٚ بیٚت) هاتووە کە وتوویەتی پیٚغەمبەری خوا (دروودی خوای لەسەر بیٚت) فەرموویەتی : دوو وشەی سوکن لەسەر زمان و قورسن لە کیٚشان، و خۆشەویستن لە لای خوا : ((**سُبحان اللهِ و بحمْدهِ، سُبْحان اللهِ العظيم**))، پاك و بیٚ نیاز و بیٚ عەیبە خوا و لەگەڵ ئەوەشدا سوپاس بۆ ئەوە، پاك و بیٚ نیاز و بیٚ عەیبە خوای گەورە.

بەم شێوەیە گەیشتینە کۆتایی مانای ئەم کۆمەڵە فەرموودە کورت و بەنرخەی پێغەمبەری ئازیزمان، لافاوی ڕەحمەتی خوای گەورە و میهرەبان بڕژێ بەسەر گیانی پاکیدا و لەوێشەوە سەرواز بکات بۆ ئال و بەیتی و پەیڕەوانی. وە کۆتایی قسەمان

((الحمدُ للّٰهِ ربِّ العالمين)).

عبدالقادر توحيدى

هەولێر / 16/ **ذي القعدة** /1423

ناوەڕۆك

إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّات 7
يَغزو جيشٌ الكعبةَ 7
لا هجْرةَ بِعد الفتحِ 8
إنّ أقْواماً خَلفَنا بالمدينةِ 9
لَكَ ما نَوَيْتَ 9
إنَّ اللّهَ لا يَنْظُرُ إلى أجْسامِكُمْ 10
مَنْ قاتَلَ لتَكُونَ كَلمَةُ اللّه 10
إذا الْتَقى الُمسْلمانَ بِسَيْفَيْهِما 11
تُوبوا الى اللّه 11
اللّهُ أفْرَحُ بِتَوْبَة عَبْده 12
إنَّ اللّهَ تعالى يَبْسُطُ يَدَهُ باللّيْلِ 12
يَضْحَكُ اللّهُ سُبْحانَهُ وتَعالى 13
عَجَباً لأمْرِ المُؤْمن 13
مَنْ يُرد اللّهُ به خَيْراً 14
ما يَزَالُ البَلاَءُ بالمُؤْمن والمُؤْمِنَة 14
إن الصدْقَ يَهْدي إلى البِرِّ 15
دعْ ما يُريبُكَ 15
إتَّقِ اللّهَ حَيثُما كُنْت 16
إنّ الدُنيا حُلْوَةٌ خَضيْرَةٌ 16
لَوْ أنّكُم تَتَوَكّلون على اللّهِ 17
قُلْ آمَنْتُ باللّه 17
بادروا بالأعْمال فتَنَاً 18
نعْمَتان مَغْبونٌ فيهِما 18
يَتْبَعُ المَيّتَ ثَلاثَةٌ 18
يُبعثُ كلُ عبدٍ على 19
لا تحقرَنّ جارةٌ لجارَتها 19
لَقَدْ رأَيْتُ رَجُلاَ يَتقَلّبُ 20
مَنْ صَلّى البِرْدَيْنِ 20
هَلَكَ المُتَنَطعون 21
كُلُّ أُمَّتي يَدْخُلونَ الجَنَّةَ 21
لَتُسَوُّنّ صُفوفكُم 22
مَنْ أحْدَثَ في أمْرِنا هذا 22
مَنْ دَلّ على خَيْرٍ 23
مَنْ جَهّزَ غازياً في سَبيلِ اللّه 23
لا يُؤْمنُ أحَدُكُم 23
مَنْ رأى منْكُمْ مُنْكَراً 24
مَنْ ظَلَمَ قَيْدَ شبْرٍ منَ الأرضِ 24
إنَّ اللّهَ لَيُمْلي للّظالِمِ 25
إنّ رجالاَ يتخَوَّضونَ في مالِ اللّه 25
المُؤْمنُ للمُؤْمِنِ كالْبُنْيانِ 26
مَثَلُ المُؤْمِنينَ في تَوادّهِمْ وتَراحُمِهم 26
مَنْ صَلّى صَلاةَ الصُّبْحِ 27
المُسْلمُ أخُو المُسْلمِ 27
حَقُّ المُسْلمِ على المُسْلِمِ خَمْسٌ 28
اُنْصُرْ أخاكَ 29
ليسَ الكَذّابُ الذي يُصْلِحُ 29
ألا أُخْبرُكُم بأهْل الجَنّة 30
إنّهُ لَيَأْتي الرَّجُلُ السَمينُ العَظيمُ 30
قُمْتُ على بابِ الجَنَّة 31
واللّه لا يُؤْمنُ 31
الرّحْمُ مُعَلّقةٌ بالعَرْش 32
ألا أُنَبِئُكُم بأكْبَرِ الكَبائِرِ 32
لا تُصاحبْ إلاّ مؤْمنا 33
أيْنَ المُتَحابّونَ بجَلالي 33
لا تَدْخُلوا الجَنّةَ حَتّى تُؤْمِنُوا 34
أُمِرْتُ أنْ اُقاتِلَ النّاسَ 35

لَمّا خَلَقَ اللهُ الخَلْقَ 35
مَثَـلُ الصَّلَوات الخَمْسِ 36
لَوْ يَعْلَمُ المُؤْمِنُ ما عِنْدَ الله 36
لا يَلِجُ النّارَ رَجُلٌ 37
تَعِسَ عَبْدُ الدّينارِ 37
الدُّنْيا سِجْنُ المُؤْمِنِ 38
إنّ لكلِّ أُمَّةٍ فتْنَةً 38
أنْفِقْ ياابْنَ آدَمَ 39
تُطْعِمُ الطَّعامَ 39
كُنْ في الدُّنيا كأنَّكَ غَريبٌ 40
البرُّ حُسْنُ الخُلُقِ 40
إنَّ اللهَ يُحِبُ العَبْدَ التَقيّ 41
إنّ اللهَ أَوْحى إليّ أنْ تَواضَعوا 41
ثَلاثَةٌ لا يُكَلِمُهُمُ اللهُ 42
العِزُ إزاري 42
ما مِنْ شَيءٍ اثْقَلُ في ميزانِ المُؤْمِنِ 43
إنّ الرفْقَ لا يَكونُ في شَيءٍ 43
ما مِنْ عَبْدٍ يَسْتَرْعيه اللهُ رَعِيّةَ 44
إنّ المُقْسطينَ عنْدَ الله 44
عَلى المَرْءِ المُسْلِمِ السَمْعُ 45
مَنْ كَرِهَ مِنْ أميرِهِ شَيْئاَ فَلْيَصْبِرْ 45
إنّكم سَتَحْرِصونَ على الإمارةِ 46
إذا أرادَ اللهُ بالأميرِ خَيْرا 46
الحَياءُ لا يأْتي إلاّ بخَيْرٍ 47
أرْبَعٌ مَنْ كُنّ فيهِ كانَ مُنافقاً 47
إتقوا النار ولو بشقِ تمرةٍ 48
مَنْ كانَ يُؤْمِنُ باللّهِ واليومِ الآخِرِ 48
لا يَنْظُرُ اللهُ يَوْمَ القِيامَة 49
ما اسْفَلَ منَ الكَعْبَيْنِ مِنَ الإزارِ 49
لَعَنَ من جلَسَ وَسَطَ الحَلْقة 49
يُسَلِّمُ الراكِبُ على الماشي 50
ثَلاثُ دَعَواتٍ مستجاباتٌ 50
لا يَحِلُّ لإمْرأةٍ تُؤْمِنُ باللهِ 51
خَيْرُكُم مَنْ تَعَلَّم القُرآنَ 51
إنّ اللهَ يَرْفَعُ بهذا الكِتابِ 52
ما أذنَ اللهُ لشَيءٍ 52
مَنْ تَرَكَ صلاَةَ العَصْرِ 53
مَنْ غَدا إلى المَسْجِدِ 53
صَلاةُ الجَماعَةِ أفْضَلُ 53
لَيْسَ صَلاةٌ اثْقَلَ على المُنافِقينَ 54
ايُّ الأعْمال أفضلُ 54
إنّ بَيْنَ الرّجُلِ و بَيْنَ الشِّركِ 55
سَوُّوا صُفوفَكم 55
بَيْنَ كُلِّ أذانَينِ صَلاةٌ 56
رَكعَتا الفَجْرِ خَيْرٌ 56
مَنْ حافَظَ على أربَعِ ركَعاتٍ 57
رَحمَ اللهُ امْرَأً صَلّى 57
صَلّوا أيُّها النّاسُ في بيوتِكُم 58
إجْعَلوا آخرَ صَلاتكم 58
إذا دَخَلَ أحَدُكُم المَسْجِدَ 58
أُحْفُوا الشَوارِبَ 59
مَنْ حجّ، فَلَمْ يَرْفُث 60
أيُّ العَمَلِ أفْضَلُ 60
لَغَدْوَةٌ في سَبيلِ الله 61
مَنْ احْتَبَسَ فَرَساً في سَبيلِ اللهِ 61
مَنْ يُرد اللهُ بِهِ خَيْراً 62
الدُّنْيا مَلْعونَةٌ 62
مَنْ سُئِلَ عنْ علْمٍ فَكَتَمهُ 63
رَجلٍ ذُكرتُ عندَهُ فَلَمْ يُصلِّ 63
اللهمَّ اغفر لي ذَنْبي كُلَّهُ 64
أنا عندَ ظَنِّ عَبْدي بي 64
سَبَقَ المُفَرِّدون 65
يذكرُ اللهُ تَعالى على كُلِّ أحيانِهِ 65
ايُّ المُسْلِمينَ أفْضَلُ 65

مَنْ ردّ عَنْ عرْضِ أخيهِ 66
لا يَدْخُلُ الجَنّة نمّام 66
كَفى بِالمَرْءِ كَذباً 67
ليس المؤمنُ بالطَعّان 67
سبابُ المسلمِ 68
لا تَسُبّوا الأَمواتَ 68
إيّاكم والظَنّ 69
إثنان في الناسِ هُما بهِمْ كُفرٌ 69
مَنْ حَمَلَ عَلَينا السِلاحَ 69
لكُلِّ غادرٍ لواءٌ 70
لا يَحِلُّ لِمُسْلمٍ أنْ يَهْجُرَ أخاهُ 70
إذا كُنتُم ثَلاثَةً، فَلا يَتَناجى 71
الذي يعودُ في هِبَته 71
لَعَنَ رسولُ الله ε آكلَ الربا 71
أنا أغْنى الشركاءِ عن الشِركِ 72
إيّاكُم والدُّخولَ علَى النِساءِ 72
لا يَخلوَنَّ أحَدُكُم بِإمرأةٍ 73
لَعَنَ رسولُ الله الرَجُلَ يلبَسُ 73
لا تَأكُلوا بالشِّمالِ 74
نَهى رسولُ الله ρ عن القَزعِ 74
لعَنَ الواصلَةَ والمُستَوصلةَ 75
لا تَتْرُكوا النّارَ في بيوتِكُم 75
لَيس منّا مَنْ ضَرَبَ الخُدودَ 76
مَنْ أتى عَرّافاً فَسَأَلَهُ 76
إنّ أشَدّ النّاسِ عَذاباً 76
الجَرَسُ مَزاميرُ الشَّيطانِ 77
البُصاقُ في المَسْجِد 77
مَنْ سَمعَ رَجُلاً يَنشُدُ ضالّةً في المسجد. 78
مَنْ أكَلَ ثَوماً 78
لا تحلفوا بالطَواغي 79
الكَبائرُ 80
الحلْفُ مَنْفَقَةٌ لِلسِّلْعة 80
لا تَقولوا للمُنافقِ سَيِّدٌ 81
مَنْ دَعا رَجُلاً بالكُفْرِ 81
لا تُباشر المرأةُ المرأةَ 82
أما يَخْشى أحَدُكُم إذا رفَعَ 83
لا تُصلّوا الى القُبورِ 83
إذا اُقيمَت الصَّلاةُ 84
نَهى عن الوِصالِ 84
لانْ يَجلسَ أحَدُكُم على جَمْرةٍ 85
نهى رسولُ اللهε ان يُجَصّصَ القَبْرُ ... 85
مَنْ أشارَ الى أخيهِ بِحَديدَةٍ 86
نهى النبي ε انْ يتزَعْفَرَ الرَجُلُ 86
يَتْبَعُ الدَّجّالَ منْ يهودِ 86
لا يُلْدَغُ المؤمنُ 87
أحبُّ البلاد الى الله 87
مَنْ ماتَ وعَلَيه صَوْمٌ 88
إذا لَمْ تَسْتَحِ 88
خُلقَت الملائكةُ منْ نورٍ 89
ما بَيْنَ خَلْقِ آدمَ الى قيامِ السّاعَةِ 89
مَنْ نذَرَ أنْ يُطيعَ اللهَ 90
يُكثرُ أنْ يقولَ قبْلَ مَوْتِهِ 90
الكمأة منَ المَنِّ 90
إنّ أهْلَ الجنّة لَيتراءَونَ الغُرَفَ 91
كَلِمتانِ خَفيفَتانِ على اللّسانِ 91